

DE

DELAVSKA ENOTNOST

25. AVGUSTA 1973 - ŠT. 33 - L. XXX

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Cene osnovnih življenjskih potrebščin tudi letos naraščajo hitreje, kot pa se dvigajo osebni dohodki. Če upoštevamo še podražitev najemnin, elektrike, kurjave, prevozov, šolskih potrebščin, storitev in podobno, smemo govoriti o opaznem padcu življenjske ravni. Tako stanje najbolj prizadeva delavske družine z sorazmerno nizkimi osebnimi dohodki.

Po precej razširjenem mnenju naj bi vsega tega bila kriva prizadevanja za stabilizacijo gospodarjenja. Nekaj resnice nedvomno je tudi v takih trditvah. Vendar pa, če se omejimo samo na ozimnico, lahko ugotovimo, da se pretežna večina oskrbovalnih organizacij na-

rale dobiti kredite pri poslovnih bankah. Ker pričakujemo sorazmerno dobro letino kmetijskih pridelkov, bi se tudi trgovske in kmetijske organizacije morale zavzeti za rednejšo oskrbo potrošnikov, za pravočasen odkup vseh tržnih presežkov in za njihovo prodajo po cenah, ki bodo pokrivalle le najnujnejše stroške. Se pravi: če kdaj, so vsaj pri prodaji ozimnice neumestni zaslužki posrednikov.

Sindikati pričakujejo, da se bodo v Sloveniji v zdaj začetno akcijo aktivno vključevali tudi ostali gospodarski subjekti, denimo Gospodarska zbornica, Zadruga zveza in razna poslovna združenja, ki bi jim normalna oskrba trga že doslej mo-

AKCIJA ZA OZIMNICO

vkjub trenutno zaostrenim vprašanjem življenjske ravni obnaša po starem, to je neorganizirano in „tržno“ na tak način, ki koristi zgolj njim samim. Nič čudnega, če so v takem položaju delavci sami zahtevali od svojih sindikalnih organizacij, naj jim pomagajo tako, kot so jim v preteklosti že marsikdaj, z organizirano akcijo za nabavo cenene ozimnice.

Ta akcija zdaj že teče po vsej državi. Slovenski sindikati bodo svoj akcijski program izoblikovali na ponedeljkovi seji RS ZSS. Zato bi tokrat povedali samo to, kaj v bistvu pričakujemo od te akcije in kdo ter kako vse naj bi v njej sodeloval.

Slovenski sindikati poudarjajo potrebo, naj bi delovne organizacije v mejah možnosti nudile neposredno materialno pomoč ali vsaj kredit za nabavo ozimnice vsem svojim delavcem s povprečnimi osebnimi dohodki. Tem članom naše družbene skupnosti naj bi na enak način pomagale tudi kmetijske in trgovske organizacije, ki bi v ta namen mo-

rala pomeniti sestavni del njihove redne dejavnosti in da bodo, drugič, tudi vse družbenopolitične skupnosti ter organizacije ne le podpirale prizadevanja za organizirano preskrbo prebivalstva, ampak bodo - skladno s pristojnostmi, tudi vodile realno politiko cen na svojem območju. Samo na osnovi usklajenih prizadevanj vseh odgovornih dejavnikov nanreč lahko pričakujemo, da bodo izoblikovani in sprejeti družbeni dogovori ter samoupravni sporazumi o redni preskrbi in oblikovanju cen, ki bi pomenili edino trajno delujoče zdravilo proti sedanji in tudi morebitni novi stihiji na področju cen.

Dejstvo je, da vsakokratne tržne razmere neposredno vplivajo na življenjsko raven delavcev. Tudi sedanja akcija za ozimnico torej pomeni, da sindikati vnovič terjajo dolgoročne rešitve za obvladovanje teh razmer; pomenijo poziv, ki v sedanjem času res ne bi smel ostati brez učinkovitega odmeva.

M. G.

Učiteljske plače

● Usklajevanje osebnih dohodkov na področju vzgoje in izobraževanja ● Okvirno točni in varljivi izračuni

Ko se je po kratkih počitnicah izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti znova sestel, je najprej obravnaval usklajevanje osebnih dohodkov v drugem polletju t. l.

Gre za praktično izvedbo stališč Skupščine SR Slovenije z dne 20. julija letos, da se v II. polletju osebni dohodki v družbenih dejavnostih, torej tudi v šolstvu, uresničujejo na ravni veljavnih samoupravnih sporazumov, stoodstotno, upoštevajo pri tem 19 % faktor stimulacije, kakršen je bil lani dosežen v gospodarstvu. Potrebna dodatna sredstva se bodo po aneksu k družbenemu dogovoru zbirala pri avtonomnih virih iz viškov. Če to ne bo zadostovalo, pa še iz proračunov družbenopolitičnih skupnosti.

Strokovna služba republiške izobraževalne skupnosti je izračunala, da je za to potrebnih dodatnih približno 83.534.000 din. Od tega bo RIS morala zbrati kar 58.334.000 din, od česar pa bodo pridobile dotirane temeljne izobraževalne skupnosti 49.800.000 din.

Ob tem pa moramo javnost resno opozoriti na podatke Zavoda za planiranje SRS, katerega ocena potrebnih sredstev za sanacijo OD na področju vzgoje in izobraževanja ponuja

bistveno drugačno številko. Zavod za planiranje ocenjuje, da je področju vzgoje in izobraževanja potrebnih dodatnih 62.976.000 din, ker so pač svoj izračun zasnovali le na razliki, ki nastane med prej dovoljeno 95 % realizacijo in sedanjo dovoljeno 100% realizacijo samoupravnih sporazumov. To pa je seveda prevara, kajti 95 % realizacija je bila dovoljena, ne pa tudi dosežena. Razlika nad dve stari milijardi je tolikšna, da je nanjo treba resno opozoriti. Ko bo namreč področje vzgoje in izobraževanja še letos moralo priti pred organizacije združenega dela s svojimi kalkulacijami, ker bo RIS moral s samoupravnim sporazumevanjem zagotoviti načrtovanih 27.900.000 din, kot to predvideva družbeni dogovor, bi taki različni podatki lahko stvar precej zapletli.

Sicer pa povejmo še to, da je izvršni odbor RIS sklenil, da bo zavodom, ki jih financira, nakazal takoj razliko za OD v juliju in avgustu. V prihodnjih dneh pa se bodo izobraževalne skupnosti in družbeno-politične skupnosti podrobneje dogovorile, kako bodo izvedle sanacijo OD v šolstvu pa tudi v drugih družbenih dejavnostih. SONJA GAŠPERSIČ

Beg z razbeljenega mestnega asfalta v najbližji gozd. Foto: A. Tomšič

ČZP DELAVSKA ENOTNOST, LJUBLJANA, Dalmatinova 4

VABI K SODELOVANJU

mlajšega, dinamičnega poslovnega človeka, ki ima veselje in nagnjenja za vodenje oglasne službe.

GRE ZA PROSTO DELOVNO-MESTO

POMOČNIKA VODJE KOMERCIALNE DEJAVNOSTI

POGOJI:

- srednja ali višja strokovna izobrazba ustreznosti smeri z vsaj 3-letnimi izkušnjami na področju komercialne dejavnosti.

Možnost dobrega zaslužka.

Kandidati naj svoje vloge pošljejo najpozneje do 1. septembra 1973. leta na naslov ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Prijavi naj kandidati priložijo kratek življenjepis z opisom dosedanjih zaposlitev in dokazila o zahtevanih pogojih.

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljska banka

Fla-Vor-Aid

Prešek za pripravo umetne brezalkoholne pijače okusi: limona, pomaranča, jagoda, malina, češnja Prehrabena industrija Portorož

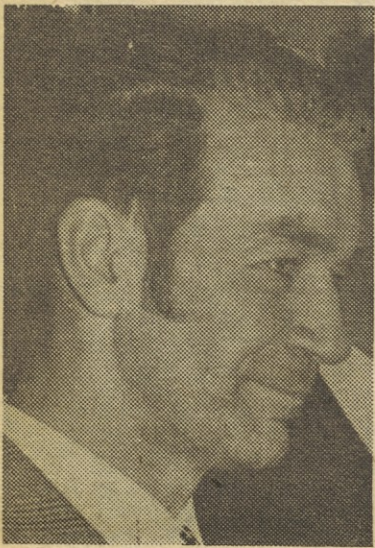

LJUDMILA PLANINA

Vprašujem se, če se delavski sveti sploh zavedajo, kolikšna je prava cena počitniškega doma. In potem še slaba volja, ker malokdo rad letuje vsako leto v istem kraju in v istem domu.

ALBIN VENGUST

Vevški papirničarji smo samo za tako združevanje sredstev v skupnih skladih, ki je vnaprej dogovorjeno in namensko opredeljeno. Dovolj praktičnih primerov je, da je možno ustvarjati skorajda čudeže tudi z minimalnimi sredstvi, če so delovni ljudje pripravljeni ustvarjati pogoje za zadovoljitev njihovih skupnih potreb, tam, kjer živijo.

MIRKO ANZELC

Lesno predelovalna industrija ima zaradi neskladja med domačimi in svetovnimi cenami velike težave, tudi izgube. Da bi rešili panogo pred hudimi gospodarskimi težavami, bi morali uveljaviti realnejši tečaj dinarja napram dolarju in strogo omejiti izvoz hlodovine in lesa.

»Združimo počitniške domove!«

Visoka dopustniška sezona se že bliža h koncu. Imamo na voljo tudi že prve številke, ki – naj povemo kar brez ovinkarjenja – nas vse bolj resno opozarjajo, da gre s tako imenovanim »delavskim turizmom« vse bolj navzdol, čeprav so nepopravljivi optimisti napovedovali, da bomo letos dočakali bistveno izboljšanje.

Po mnenju direktorice direkcije za turizem pri turistični organizaciji za rekreacijo, izletništvo in letovanje delavcev »Alpe-Adria« LJUDMILA PLANINA je zaradi razdrobljenosti in slabe organiziranosti dopustniških prizadevanj nemogoče doseči, da bi bila cena letovanja za našega delavca dostopnejša.

„Sprejet je bil sklep, da se cene penzionov za domače goste ne smejo povečati. Uspešna zaščita? Učinek je bil prav nasproten! Turistični ponudniki so se še bolj zagrizeno začeli potegovati za tuje goste. Pri »Alpe-Adria« pa imamo kljub vsemu zanimivo izkušnjo. Vprašujemo se, zakaj lahko turisti iz vzhodne Evrope z našim posredovanjem letujejo na Jadranu ceneje kot domači gostje. No, odgovor je dokaj preprost! Že na začetku sezone točno vemo, koliko postelj moramo zakupiti za „naše“ Čehe, Poljake, Ruse in še katere. In to v verigah enajstkrat po dva tedna, kar pomeni skupaj za 154 dni! Za pet mesecev! Ko lahko ponudimo hotelu trdno pogodbo za tako dolgo dobo, gre do cene seveda lahko navzdol. V domačih razmerah se za nekaj podobnega sploh ne moremo in ne znamo dogovoriti... Številčni rezultat sicer še ni dokončen, vendar je kljub vsemu zgovoren: „Alpe-Adria“ je letos zakupila 2392 ležišč, od tega 1200 za goste iz Vzhodne Evrope!“

„Vaše govorjenje vzbuja vtis, da ste poskušali dobiti za domačega dopustnika boljše pogoje, vendar niste uspeli.“

„Alpe-Adria“ sama, brez širšega, organizirnega sodelovanja, zmore le delne uspehe. Bolj kot izjemo v pravilo.“

„Ste se sprijaznili z realnostjo in čakate na boljše čase? Kdo naj bi jih sploh prinesel?“

„Pripravili smo predlog, ki bi po našem mnenju moral prinesiti bistven preobrat na bolje. Težava je v tem, ker uresničitev zamisli še zdaleč ni odvisna od nas.“

„Torej ne veste, kakšen bo rezultat prepricavanja in dokazovanja?“

„Upamo, da bomo od treh prepričali vsaj enega. Gre za delovne organizacije. Predlagamo namreč ustanovitev interesne skupnosti za letovanje. Delovne organizacije, ki bi šle zraven, bi prispevale svoje počitniške domove, zakupljene postelje ali pa denar. Slovenske delovne organizacije imajo v svojih počitniških domovih 83.000 postelj. To so ogromne zmogljivosti, vendar... Kaj se dogaja? Počitniški domovi so odprti po dva ali tri mesece... Vprašanje je, če se delavski sveti zavedajo, koliko podjetje v resnici stane počitniški dom. Koliko v resnici stane letovanje tistih izbrancev, ki uspejo priti pod streho takega doma julija ali avgusta? Poleg tega se ni treba čuditi, če so gostinski kadri v takih domovih običajno slabše kvalitete in jih je poleg vsega še izredno težko dobiti, saj gre za nezanesljivo sezonsko zaposlitev.“

Interesna skupnost bi lahko s temi zagatami temeljito opravila. Naj opozorim na to, da bi se tako združeni počitniški domovi morali vključiti v turistično gospodarstvo, kar pomeni, da bi bili praktično odprti vse leto. Na ta način bi lahko bistveno zmanjšali stroške vzdrževanja, kvaliteta gostinskega osebja ne bi bila več vprašljiva, ker pač ne bi šlo več za sezonsko delo in podobno. Združena prizadevanja za organizacijo cenenejšega letovanja za našega delavca bi vsekakor morala izhajati iz spoznanja, da je letovanje sestavni del dela. Torej delovni organizaciji ne more biti vseeno, ali delavec letuje ali ne. Mar ne goljufamo sami sebe, če trdimo, da smo z regresom delavcu „odprli pot“ v letovišče? In še nekaj! Delavcu pod „okriljem“ interesne skupnosti ne bi bilo treba letovati samo v „svojem“ domu, temveč bi imel na izbiro počitniške domove po vsej Sloveniji in ob vsej obali.“

Kakor kaže, bodo sindikati močno podprli naš predlog in prav zato upamo v njegovo uspešno uresničitev.“

I. T.

– Vodite delovno organizacijo, ki je uspela obrzdati fluktuacijo. Preden vprašamo po receptu, s katerim ste to dosegli, bi nas zanimalo, kakšno je sedanje stanje?

– Natančno takšno, kot bi moralo biti normalno v stabilnem gospodarstvu. Stopnja fluktuacije ne preseže sedmih odstotkov letno. Vsaj polovico tega odpade na starostne upokojitve, odhoda k vojakom in podobne normalne vzroke. Ker je tako, fluktuacija za nas ne predstavlja problema, s katerim bi se morali še posebej ukvarjati. Nikoli nismo imeli težav z njo zato, ker smo se trudili, da bi ljudje delali z zadovoljstvom in da bi tudi svoj prosti čas preživeli na zdrav in čim bolj pester način, predvsem pa ob kar najmanjših stroških.

– Recept se zdi enostaven, najbrž pa ga ni mogoče posploševati. Kako bi odgovorili na to vprašanje?

– Strinjam se s tem, kar pravite, vendar bi dodal, da bi bila marsikatera naša izkušnja lahko zanimiva in koristna še za marsikoga drugega. Poglejte, takole je pri nas: na Vevčah imamo krajevno skupnost, ki je že po ustavi osnovna celica vsega družbenopolitičnega dogajanja. Naša skupnost je, v to sem trdno prepričan, taka tudi v praksi, vevška papirnica pa je srce te skupnosti. Večina naših delavcev živi v neposredni bližini tovarne in ni jim vseeno, kaj tam še imajo razen „plače“, ki jo dobijo za svoje delo. Ker torej dejansko lahko govorimo o zlitju med tovarno in krajem, v katerem stoji naša papirnica, se tudi trudimo, da bi imeli vse tisto, kar je na ravni krajevne skupnosti še racionalno in smotrno. Mislim na tiste stvari, ki so za vsakdanje življenje nujne: od trgovin do rekreacijskih naprav, od urejenega zdravstva do otroškega varstva. Morda sem kaj pozabil omeniti, vendar to ni bistveno. Bistveno pa za nas je, da

Najboljši kapital je za-dovoljstvo

Pri nas je zelo malo delovnih organizacij, kjer letna stopnja fluktuacije vsem gospodarskim in drugim težavam ter pretresom navkljub stalno ostaja na zelo nizki ravni, vsekakor pa globoko pod poprečji, ki se nam še zde običajna. Lahko bi domnevali, da tako, vsekakor ugodno stanje, pomeni posledico načrtno dolgoročne politike prizadetega kolektiva. Že zato, ker so take delovne skupnosti redke izjeme, bi bil zelo zanimiv odgovor na vprašanje, kako so to sploh dosegli. Odgovor smo poskusili najti v razgovoru z Albinom Vengustom, direktorjem Združenih papirnic Ljubljana.

kot proizvajalci v tovari vemo, da bomo lahko uresničili tem več naših hotenj in želja, čim bolj zbrani in zadovoljni bomo pri delu, čim boljše bodo delovni rezultati in podobno. Potem bomo od dohodka lahko tudi več dajali za zadovoljevanje naših skupnih potreb. Vse skupaj pa lahko povem tudi drugače: ker vemo, da delamo zase, se lahko odločimo, da so razne usluge zelo poceni. Letna vstopnica za člane kolektiva in njihove svojce za kopališče velja le starega tisočaka. Če bi se hodili kopat v Ljubljano, bi naši ljudje morali odšteti od 30 do 40-krat več. To ni edini primer ugodnosti, ki jih lahko ima proizvajalec, ki je istočasno tudi član prizadevne in aktivne krajevne skupnosti.

– Pravite: delamo zase, lahko se odločimo, kot je za nas najbolj prav. Kaj pa – denimo – solidarnost z drugimi?

– Zdi se mi, da namenoma narobe razumete, kar pripovedujem. Naj bo kakorkoli, bom še enkrat ponovil, čeprav malo drugače. V vsakdanjem življenju, pri vesoljskih raziskavah, v alpinizmu, družbenih hotenjih, skratka v vsem, kar se dogaja v nas in okoli nas, je izredno malo ciljev, do katerih bi vodila ena sama pot. Naša pot in mnenje je, naj bi se v skupnih skladih zbirala samo tista sredstva in samo za tiste dogovorjene potrebe, ki jih na ta način lahko tudi zadovoljimo na najbolj optimalen način. Vse drugo pa bi moralo ostajati spodaj, kot se temu pravi, v krajevnih skupnostih. Dovolj praktičnih primerov je, vevški še zdaleč ni edini, kakšne čudeže je možno ustvarjati z minimalnimi sredstvi, če se delovni ljudje tudi dejansko angžirajo pri ustvarjanju pogojev za zadovoljitev njihovih skupnih potreb, ki so najbolj očitne v okolju, kjer živijo, v njihovi krajevni skupnosti.

–MG

„V našem podjetju se bo v letošnjem letu dobiček krepko zmanjšal, kajti zaloge surovin smo porabili, nove pa plačujemo po znatno višjih cenah,“ nam je pripovedoval Mirko Anzelc, šef splošnega sektorja v ribniški tovarni Inlesa. „Največja težava je v tem, da imamo doma cene zamrznjene, na svetovnem trgu pa so medtem krepko porasle. Zaradi tega naša lesna industrija pridno izvažata hlodovino in žagan les, saj ga na tujem prodajo približno enkrat dražje kot doma. Kljub temu, da tak izvoz prinaša manj deviz, kot izvoz izdelkov lesno predelovalne industrije, ter povečuje stroške predelovalni industriji in slabi domačo surovinsko bazo, podjetjem, ki prodajajo žagan les tam, kjer zanj več iztržijo, ne moremo tega očitati. Z njihovega stališča je takšna gospodarska politika kajpak edino pravična.“

Divji lov svetovnih cen

Nesorazmerje med domačimi prodajnimi cenami izdelkov ter cenami surovin na svetovnem in domačem trgu hudo prizadeva ne samo tista podjetja, ki ustreznih surovin ne morejo kupiti doma (ker jih domača bazična industrija ne izdeluje), pač pa tudi tiste, ki bi surovino lahko kupila doma – če je proizvajalci ne bi večine izvozili. Takó zadrževanje cen domačih surovin in izdelkov deluje v nekaterih gospodarskih panogah prav nasprotno, kot bi moralo: povečuje namreč stroške proizvodnje v predelovalni industriji ter siromaši domačo surovinsko bazo.

Tipičen primer so razmere v naši lesni in lesno predelovalni industriji.

„Posledice izvoza surovin?“

„Lesno predelovalna industrija prav tako pridno, kot lesna industrija izvažata žagan les, uvažata hlodovino in žagan les. Po cenah, ki veljajo na svetovnem trgu in ki so, iz znanih vzrokov, znatno višje kot doma.“

Cene na svetovnem trgu so porasle zlasti močno v zadnjih mesecih, smo zvedeli v razgovoru, vzroki pa so poleg splošnega pomanjkanja lesa tudi spekulativni nakupi surovin.

„Izračunajte si sami,“ je nadaljeval Mirko Anzelc. „Zamrznitev cen se pri nas vleče od leta 1970. Medtem so se cene na svetovnem trgu toliko povečale, da so letos za surovine še enkrat večje od naših cen. Ker moramo večji del surovin kupovati zunaj in ker so v strukturi stroškov pri naši proizvodnji na prvem mestu stroški za material, ni težko ugotoviti, kje nas žuli. V prvem polletju smo na srečo še uporabljali zaloge surovin iz lanskega leta, letošnje podražitve pa se nam bodo krepko poznale v drugi polovici eta. Najprej smo izračunali, da nam bodo neskladja med svetovnimi in našimi cenami požrla skoraj 10 milijonov dinarjev dobička. Vendar položaj ni tako kritičen, saj smo podvzeli nekaj ukrepov, ki bodo zmanjšali negativni vpliv rastočih cen surovin.“

Pri nekaterih izdelkih Inlesa so prodajne cene tako nizke, da komajda pokrijejo stroške za material. Takšne izdelke bodo v podjetju opuščali, čeprav jih trg sprejema. Poleg tega iščejo rešitev v proizvodnji novih izdelkov, saj se za nove izdelke cene oblikujejo po novih in ne po starih merilih (v Inlesu priznavajo, da takšna rešitev ni najbolj „elegantna“).

„Vendar vsi ti ukrepi najbrže ne bodo rešili problema...?“

„Nikakor ne! Potrebne bodo sistemske rešitve, o katerih se že dolgo dogovarjamo v okviru naše skupine podjetij, vendar do rešitve (berič zvišanja cen) še nismo prišli. Da bi lahko nadomestili izgube zaradi neskladja v cenah, bi morali cene naših izdelkov povečati za nič manj kot za 30 odstotkov. O tem, namreč sporazumu o cenah, se dogovarjamo v okviru poslovnega združenja pa republiške in zvezne gospodarske zbornice že od leta 1971 – doslej brez uspešnosti.“

„Je mar dvig cene ukrep, ki naj bi rešil vse probleme?“

„Nove cene kajpak ne bi prinesle kompleksne rešitve. Sodimo, da bi morali pristojni organi poskrbeti za realnejši odnos med dinarjem in dolarjem, ta je danes naravnost na škodo dinarja. Poleg tega bi morali prepovedati izvoz hlodovine in žaganega lesa, ali ga vsaj omejiti. Kar se dvigovanja cen tiče, pa sodimo, da bi sprostitve za našo panogo, kjer je konkurenca velika, proizvodnja pa že danes večja od potreb domačega trga, ne pomenila divjega naraščanja cen.“

RB

V senci gozdov življenje na kubike

● Gozd in številne gorske kmetije so dale pokrajini neko posebno značilnost, kulturno podobo ● Gozdarji še posebej želimo, da bi to kulturo v pokrajini ohranili ● Da, ceste bodo prinesle napredek tudi v ta gorski svet in hkrati bolj oprijemljivo upanje, da bodo mladi ostali doma

Mikejeva kmetija: že vitez pove, da hiše ni postavil človek, ki ne bi imel zaupanja v jutri in tudi pojutrišnjem.

Gorski kmetje, lastniki gozdov, so zadnje čase postali za širšo javnost še bolj zanimivi, ker so ob združenju gozdnega gospodarstva (v katerem imajo kmetije svoje svete) in lesne industrije v treh „koroških“ občinah ne nazadnje dobili tudi širše možnosti za vključitev v samoupravne oblike odločanja. Kaj kmetije mislijo o teh možnostih in o bodočih perspektivah gospodarjenja?

Tone Modic piše v „Viharniku“ glasilu Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec:

Ceste kot žile

„Območje slovenjgraškega Gozdnega gospodarstva je dokaj enotno. Pretežni del kmetij je hribovskih, kmetije so v večji meri odvisni od dohodka iz gozdov. Ta odvisnost se v zadnjem času s postopnim preusmerjanjem kmetij v specializirano – pretežno živinorejsko – proizvodnjo sicer manjša, bo pa zagotovo ostala občutna še nekaj časa. Kmetova težnja, da bi za les dobil čim več, je torej popolnoma razumljiva, ker je pač od tega dohodka v veliki meri odvisen njegov standard. Vendar pa moramo pri tem upoštevati specifičnost našega področja. Naš kmet ne potrebuje samo partnerja, ki mu bo po ugodni ceni odkupil njegove gozdne proizvode. Kmet potrebuje tudi stroje za spravilo lesa, predvsem pa cesto, po kateri mu bo kamion odpeljal les ter mu s tem prihranil mnogo časa in stroškov. Kmetije so tako razsejane po teh naših koroških hribovih, po grebenih, slemenih, bregovih in globačah, da vsak posamezni kmet ni zmožen sam zgraditi ceste in jo nato trajno vzdrževati.

Tu se pokaže velika prednost enotnega gospodarjenja z gozdovi – enake težnje kmetov in gozdarjev so z združenimi sredstvi najprej uresničljive, naložbe so najbolj smotne. To je pokazalo tudi samo življenje, saj smo v zadnjih desetih letih, kar skupno gospodarimo, zgradili na območju gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec blizu 800 kilometrov cest. Lahko rečemo, da so ceste zelo tesna vez, ki povezuje naše interese ter združuje kmete in gozdarje.“

Koliko bo veljal les?

V Podgorju smo obiskali kmeta Milana Štumpca. Njegova kmetija sodi še med dolinske in gozd je v njegovem življenju manjšega pomena od ome zemlje in živine, na cesto je navajen že od malega... vendar kot predsednik sveta kmetov lastnikov gozdov pri TOZD gozdarstvo Slovenj Gradec dobro ve, kaj se dogaja na kmetijah v višjih legah, v stoletni osamljenosti

sredi gozdov. Najprej nas je zanimalo, če ima njegov svet težave s sklepčnostjo na sejah.

„V našem enajstčlanskem svetu so samo zavedni kmetje. Lahko rečem, da je bila doslej na sejah vedno stoodstotna udeležba!“

Potem je ob sadjevcu, kruhu in domači salami telcel pogovor. Jasen in brez ovinkarjenja:

„Mi, kmetje, se za nobeno stvar ne navdušimo na hitro roko. Najprej poslušamo, razmislimo... Ko smo videli, da gre pri združenju med lesarji in gozdarji za resno stvar, v veliki večini podpiramo tak razvoj. Zdelo se nam je zelo prav, da smo v pripravah na združenje prvič dobili v roke letno bilanco LIP. Smo vsaj videli, kako se gospodarji z našim lesom potem, ko gre iz naših rok.“

Zdaj pričakujemo, da bomo za les dobili nekaj več denarja, kar je še posebej pomembno za tiste, ki živijo predvsem od gozda. Navsezadnje tudi ni vseeno, da so primerjave med avstrijskimi in našimi cenami že dokaj izenačene, samo les je v Avstriji še enkrat dražji...“

Res je, da se vse, predvsem pri hribovskih kmetih, začne in konča s cesto. Spomnim se, kako je bilo pred leti... Skoraj vse je bilo treba prepričevati, da je cesta potrebna in da ni nobena škoda, če odstopiš nekaj zemlje zanjo. Zdaj se je kajpada vse obrnilo na glavo. Morda se vam bo zdelo zanimivo, da so za ceste stari kmetje še bolj ogreti kot mladi. Star pa starokopiten – to ne velja več. Je pač tako, da se stari dobro zavedajo, kako jim bo brez ceste do kmetije vsa mladina odšla v dolino. Kaj potem pomaga vso delo, če za sabo ne vidiš naslednika... Upam si trditi, da bi na našem, slovenjgraškem področju, zamrlo nad sto kmetij, če ne bi bile zgrajene ceste do njih.

Razumete, saj ne gre samo za cesto. Važno je, da lahko kamion pride do tvojega lesa, da lahko z motorno vleko pripelješ gradbeni material iz doline, da ima pomen kupiti traktor... Zdaj so v naših hribovih že kar redki tisti kmetje, ki so anezvani samo na konjsko in volovsko vprego.

Kaj pričakujemo v nadaljnjem razvoju? Kar zadeva ceste... Kjer jih še ni, jih bo treba zgraditi, za dosežanje pa pričakujemo, da se bodo postopoma začele asfaltirati. Najprej se bo seveda zdelo drago, vendar bo kasneje vzdrževanje bistveno cenejše. Potem seveda pričakujemo višje cene za les, da bomo lažje prišli do kmetijskih strojev. Brez njih si pač donosne živinorej ne moremo zamišljati.

Torej – podpiramo združenje!“

Mladi bodo ostali, če...

S kmetije Franca Šavca – Mikeja se vidi Slovenj Gradec kakor juha v krožniku. Hišna številka – Pameče 270 – lahko nepoučenega zavede v hudo zmoto. Pameče so vendar tudi ob cesti proti Dravogradu! No, Mikej je pravi gorski kmet, saj je „visok“ okoli 600 metrov. Brez inženirke Vrhnjakove z gozdnega gospodarstva bi ga še našli ne, kajti gozdna cesta, ki naposled pripelje do njega, ima več odcepov do njegovih prav tako osamljenih sosedov, ki so skriti v gozdovih.

„Saj se mi je zdelo, da nam bo cesta dobro prišla, vendar si ne bi nikoli mislil, da bo kdaj prišlo tako daleč, da brez nje sploh ne bi mogli prav živeti. Z avtom je bilo tudi nekaj podobnega... Šele zdaj, ko lahko po petkrat ali več „skočim“ v Slovenj Gradec brez prave izgube časa, vidim, da avto sploh ni luksus.“

Mikej seveda nima samo kmetije, gozda, ceste in avtomobilov. Konji na štirih kolesih so bili, resnici na ljubo, na spisku modernizacij bolj na repu. Cesta je omogočila bistven prelom s starim: traktor, kmetijski stroji, nova hiša, obsežno gospodarsko poslopje, garaža...

Kmetijo sem „prevzel“ pred nekaj več kot desetimi leti. Z ženo sva si od takrat precej opomogla, vendar je bilo za naju glavno breme – in nekaj časa še bo – odplačevanje dedičev. Kar osem jih je. Odplačevanje z denarjem? Ne! Pri nas računamo samo s kubiki! Dedičem sem jih 800 že odplačal, še 250 jih pa moram. Ne gre zlahka, ker lahko vsako leto v povprečju posekam le 120 kubikov. In za cesto so šli kubiki, za stroje, za gospodinjske aparate v kuhinji...“

Mikej sicer ve, da mu kubik približno vrže po 26 starih tisočakov, vendar najraje računa, načrtuje in sploh misli kar v kubikih.

„Imava šest otrok. Najstarejša študira, eden od sinov je pri vojaki... Štirje so še premajhni, da bi vedeli, kaj bodo. Ženo sicer skrbi, da ne bi šli vsi v dolino, jaz sem pa prepričan, da bo eden le ostal doma, če mu bom lahko zapustil modernizirano kmetijo, kjer se bo dalo dostojno živeti.“

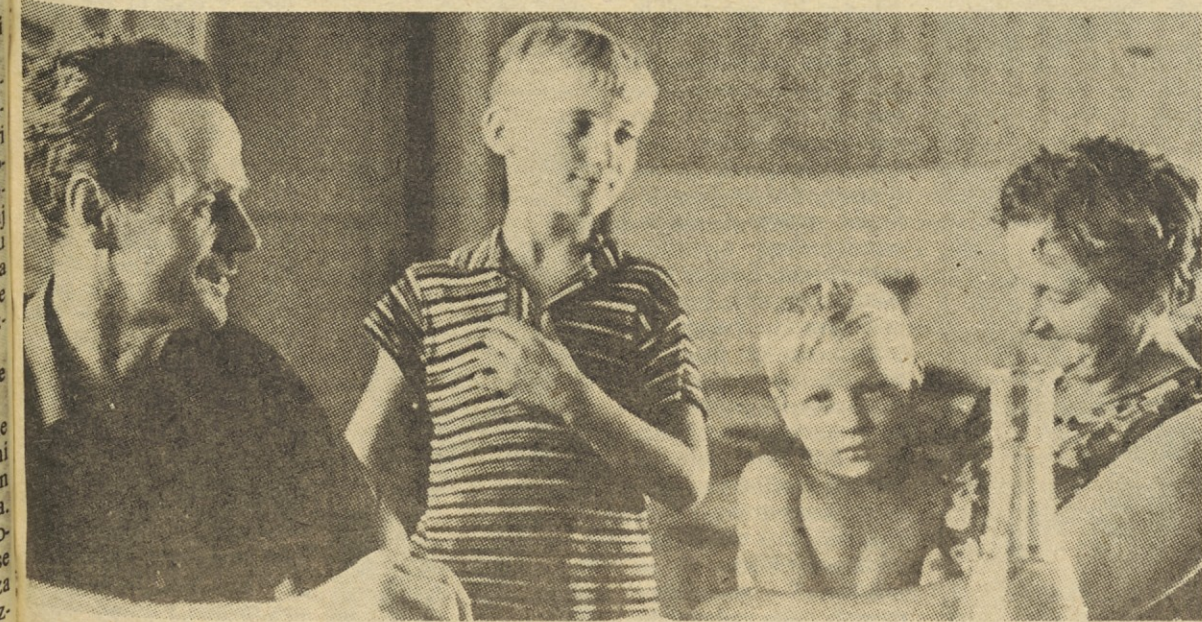
Če me že vprašate, kaj mislim o združitvi... Mislim, da bo kar v redu, če le ne bodo na nas v hribovih pozabili. Pravijo, da ne bodo in da bomo za les dobili več, kot doslej. Potem bomo seveda lažje dihali, se razume, saj čistega zraka nam pa ne manjka... se nasmije Mikej, ki se dobro zaveda, da je življenje v hribovih sredi gozdov sicer trdo, vendar mu kubiki vseeno dajejo trdno oporo za načrtovanje gospodarske rasti kmetije.

IGO TRATNIK

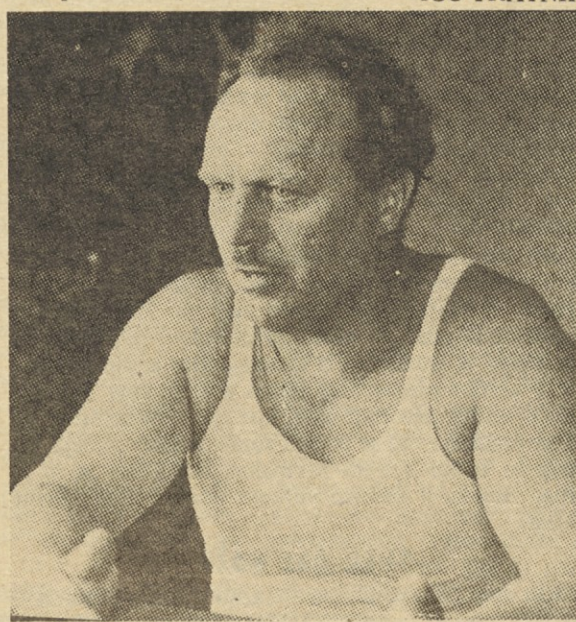
„Zanimalo bi nas,“ smo dejali direktorju gozdnega obrata Slovenj Gradec inž. Maksu Vončini, „če bi vi, gozdarji, najraje videli pred sabo samo gozd, in po tej logiki jemljete gozdne kmetije, ki vam »cefrajo« strnjene gozdne površine, samo kot nujno zlo, ali pa je vaš odnos do gozdne pokrajine drugačen, globlji, manj gozdarski in bolj človeški... ali kakor naj bi že temu rekli?“

Seveda se je nasmejal, inž. Vončina, temu vprašanju, ker je le bilo preveč hote amatersko. „Če bi videli pred sabo res samo les in kubike, potem bi bilo res najbolje, da bi vse pogozdili in gorske kmetije preselili v dolino. V tovarne. Toda, vprašam vas, kje bomo potem našli ljudi, ki bodo živeli z gozdom in delali v njem. In ne gre samo za delo. Iz Slovenjega Gradca je lepo videti prostrana pobočja Pohorja in Plešivca. Pravimo, da so lepa, kulturna. Gozd in številne gorske kmetije. Prav tjo so dale pokrajini neko posebno značilnost, kulturno podobo. Mi vsi si želimo, gozdarji še posebej, da bi to kulturo v pokrajini ohranili. Sem vam odgovoril na vprašanje?“

Naposled so taka razmišljanja, povezana s proučevanjem gospodarskih dilem in načrtovanjem gospodarskega razvoja gozdarstva in lesarstva pod Plešivcem in zahodnim Pohorjem (podrobneje smo o tem govorili v prejšnji številki DE v sestavku »Gozdarji in lesarji (končno) skupaj«, pripeljala do dočela »logičnega sklepa«, da moramo obiskati kmete, ki bolj žive z gozdom kot z njivo.

Franč Šavc-Mikej z ženo in dvema najmlajšima: bo vsaj eden ostal doma?

Predsednik sveta kmetov Milan Štumpc: „Pri gradnji prvih cest je bilo treba kmete na veliko prepričevati, zdaj pa...“

Če delovna organizacija zaposluje več tisoč delavcev in če se v njej prepletajo tako proizvodnja kot montaža in projektno inženirski posli vseh vrst, ni posebnega upanja, da bo uspešno napredovala, če bi bila vodena iz enega centra. V industrijskem montažnem podjetju Ljubljana, pravijo mu kar IMP, so se s tem spoznanjem soočili že pred desetletjem.

Naj preskočimo zgodovinski razvoj uresničevanja težnje po kar največji samostojnosti enot! Dejstvo je, da so konec lanskega leta vse enote samostojno razpolagale z amortizacijo in kar s 70 % ostanka dohodka. Čeprav so odločitve sa-

IMP Ljubljana je s 3500 zaposlenimi in s 600 milijoni dinarjev celotnega dohodka, kolikor naj bi ga ustvarili letos, eno največjih podjetij svoje stroke v državi. „Po novem“ je sestavljeno iz osmih temeljnih organizacij združenega dela, in sicer: Ogrevanje, vodovod, klima – Ljubljana, Projekt, montaža, inženiring – Maribor, Projekt, montaža – Koper, Elektromontaža – Ljubljana, Tovarna regulacijskih naprav in aparatov – Ljubljana, Tovarna elektronaprav – Ljubljana, Livarna – Ivančna Gorica in Tovarna instalacijske opreme – Idrija. V teh temeljnih organizacijah je, z eno samo izjemo, zaokrožena dejavnost prejšnjih enot v sestavi IMP. Izjemo predstavlja TOZD Livarna Ivančna Gorica, ki je poprej predstavljala dislocirani obrat ljubljanske tovarne regulacijskih naprav in aparatov.

Spremembe? Očitne!

Kakor nam je pripovedoval ALOJZ KOSI, pomočnik glavnega direktorja za finančno gospodarske zadeve, sicer pa član komisije za pripravo predloga samoupravnega sporazuma o ustanovitvi TOZD v IMP Ljubljana, so dejanske in ne le formalne spremembe, nastale z ustanovitvijo TOZD, očitne na vsakem koraku. Bistvo pa bi bilo v naslednjem:

„Doslej so naše enote obvezno združevale 30 % ostanka dohodka. Namembnost teh sredstev ni bila določena s kakršnim koli pravilnikom, ampak je o porabi sredstev odločal centralni delavski svet, v katerem so bile, po določenem ključu, zastopane vse enote,“ je povedal tovariš Kosi. „Po novem centralnih skladov ni več, ker smo jih skupaj z ostalim premoženjem, praviloma razdelili med TOZD na osnovi njihovega dosedanjega prispevka k skupnemu uspehu podjetja. Po enakem načelu so bile med temeljne organizacije razdeljene tudi skupne obveznosti podjetja.“

Povedati moram, da imajo temeljne organizacije lastne samoupravne organe, ki odločajo o delitvi vsega dohodka, ustvarjenega z njihovim delom. Pač pa so se vse TOZD s sporazumom dogovorile, da bodo zaradi skupnih potreb in zaradi solidarnosti še naprej združev-

primeru najbolj očitno, kajti gre za kolektiv, ki je zdaj postal enakopraven, še včeraj pa je bil odvisen od „dobre volje“ matičnega obrata.

„V našem podjetju je bilo zmeraj dobro poskrbljeno za obveščanje kolektiva,“ je poudaril Marjan Sešek, predsednik osnovne sindikalne organizacije TOZD Livarna Ivančna Gorica. „Zato so ljudje vedeli, kako gospodarimo; zato so že leta nazaj izražali želje po večji samostojnosti našega obrata pri odločanju o rezultatih dela. Navkljub vsej decentralizaciji upravljanja

FRANC ZALETEL, VKV orodjar: Dokler nismo postali TOZD, smo vsi po vrsti imeli občutek, da nas matični obrat v Ljubljani zavira pri uresničevanju naših hopenj po hitrejšem razvoju in večji samostojnosti. Tudi o najbolj vsakdanjih zadevah smo morali dobiti najprej soglasje v Ljubljani na centrali, da smo potem smeli narediti. Zdaj imamo svoje samoupravne organe in lastne strokovne službe, sami planiramo, sami odločamo tudi o dohodku, ki ga ustvarjamo. Tudi ni več občutka, da delamo za druge. Čeprav po lastni volji za sklade namerjamo več, kot so poprej obračunsko izločali skupni samoupravni organi, lahko dajemo več tudi za osebne dohodke. Ja, veliko se je spremenilo pri nas.

STANE ŠKUFCA, zaposlen pri strojni pripravi peska: Iz vseh podatkov, pripravljenih za seje samoupravnih organov, je bilo razvidno, da je naš obrat akumulativnejši kot pa matični obrat na Trati v Ljubljani, da pri nas neprimerno bolje izkoriščamo delovni čas in dosežemo tudi višjo storilnost. Dohodek, kot ga je s svojim delom ustvarjal naš obrat v Ivančni gorici, smo sicer obračunsko ugotavljali, deliti pa ga sami nismo smeli. V skupnih samoupravnih organih smo bili zastopani nesorazmerno in zato smo skoraj praviloma vlekli „ta kratko“ pri delitvi dohodka. Zdaj vemo, da bomo živeli od tistega, kar bomo prigospodarili. Smo skratka sami svoje usode kovači. V tem je zame smisel ustavnih dopolnil.

potrebno, vendar od vseh zaposlenih režijski delavci predstavljajo le 27 %. Delamo pa zanesljivo bolje, kot smo poprej, ko smo v merilu podjetja dosegali nadpovprečne rezultate, obenem pa prosjčili za lastni denar. Navsezadnje smo ga sicer tudi izprosil, ampak – zaradi tega so se naši načrti uresničevali počasneje, kot bi se sicer in kot se zdaj.

Hitreje proti cilju

Livarna v Ivančni Gorici po kvaliteti odličkov in storilnosti že dolgo časa sodi v sam vrh slovenske livarske industrije. Vendar pa je že sorazmerno zastarela. Zato se njen kolektiv že dolgo trudi, da bi moderniziral sedanjo livarno sive litine, uredil novo livarno modularne litine in postopoma vse bolj tudi obdeloval odlitke iz lastne proizvodnje.

„Tisto, kar programirajo zdaj, nas bo veljalo 32 milijonov dinarjev. Od tega deset milijonov dinarjev odpade na bančni kredit za uvozno opremo. Nekaj bomo dobili iz skupnih sredstev podjetja, zvečina pa vlagamo lastni denar,“ je poudaril direktor VALENTIN MENDIŽEVEC in nadaljeval:

„Lani smo že investirali prvih 5 milijonov din in s tem denarjem uredili Modelno mizarno, skladišče odličkov, obrat družbene prehrane, garderobe in še nekatere pomožne prostore. Letos vlagamo novih 5,3 milijona dinarjev. S tem denarjem bo zgrajena proizvodna dvorana za brusilnico odličkov, potem pa še skladišče reprodukcijskih materialov, nova kuhinja, kompresorska postaja in jedrarna. Da ne bi primanjkovalo električne energije, sofinanciramo tudi gradnjo nove transformatorske postaje na Grosupljem in gradnjo 14 km dolgega daljnovoda od te postaje do nas. V naslednjem letu pa bo najvažnejša gradnja nove, 2500 kvadratnih metrov velike proizvodne dvorane za livarno. Ko bodo vse te investicije za nami, ob sedanja livarna dajala še enkrat večjo proizvodnjo ob manj kot za polovico povečanem številu delavcev. Vso akumulacijo, ustvarjeno ob tej proizvodnji, ki bi jo mimogrede rečeno lahko prodali že zdaj, če bi jo le mogli doseči, pa bomo – po naši skupni presoji objektivnih možnosti in potreb, skratka na osnovi lastne odločitve – vlagali v novo livarno za modularni liv. Kako hitro se bo to zgodilo, pa je seveda odvisno od nas samih!“

Zares: tako rekoč še včeraj so morali prositi za svoj denar. Zdaj o vsem odločajo sami in vedo, da bo rezultat odvisen od pretehtanosti njihovih lastnih odločitev, od prizadevnosti in vneme, ki jo bodo pokazali pri uresničevanju sprejetih dogovorov.

V tem je tista razlika med včeraj in danes, ki jim jo je prineslo uresničevanje ustavnih dopolnil, v tem je vsebina njihovega občutka svobodnih gospodarjev.

M. G.

Občutek svobodnih gospodarjev

Obiskali smo IMP Ljubljana in njegov dislocirani obrat, ki je postal temeljna organizacija združenega dela

moupravnih organov enot postale veljavne šele tedaj, ko jih je potrdil tudi delavski svet podjetja, vendar lahko rečemo, da so enote v sestavi IMP imele sorazmerno velike materialne pristojnosti v času, ko so se tudi v tej delovni organizaciji začeli pripravljati na uveljavljanje ustavnih dopolnil.

Dobrih pet tednov je minilo, odkar so v IMP podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi TOZD, ki se bodo do konca leta tudi v celoti konstituirale in sprejele lastne samoupravne akte. Sporazum temelji na štirih osnovnih načelih: na enakopravnosti in samostojnosti TOZD pri odločanju o skupnih zadevah, na dogovarjanju in sporazumevanju pri urejevanju medsebojnih razmerij, na tržnih odnosih v poslovanju med vsemi osmimi temeljnimi organizacijami, končno pa tudi na načelu solidarnosti.

vale določena sredstva. Obseg združevanja teh sredstev je tudi določen s sporazumom na največ 30 % ostanka dohodka TOZD. O porabi teh sredstev pa bo odločal, po predhodnem soglasju vseh temeljnih organizacij, delavski svet podjetja. Sestavljen je na paritetni osnovi.“

Kaj to pomeni v praksi?

„Člen 20. našega samoupravnega sporazuma določa, da TOZD združujejo sredstva za skupne potrebe zaradi štirih vzrokov, oziroma namenov. Prvega predstavljajo potrebe po naložbah v osnovna in obratna sredstva posameznih TOZD in skupnih strokovnih služb, ki tudi imajo lastne samoupravne organe, čeprav niso temeljna organizacija združenega dela. Vse te naložbe morajo temeljiti na sporazumno sprejetih programih. Na enakih programih mora temeljiti tudi razvoj novih dejavnosti, kar pomeni naslednji namen združevanja sredstev. Tretji vzrok, zaradi katerega smo se odločili za združevanje sredstev, je potencialna možnost, da moramo imeti denar, če bi bilo treba sanirati kakšno našo TOZD. V te namene bi se sredstva lahko porabila šele tedaj, če bi bil izdelan sanacijski program in ko bi ta program razen delavskega sveta prizadete temeljne organizacije združenega dela potrdil tudi delavski svet podjetja. No, četrty namen združevanja sredstev pa je, da bi z njimi – po potrebi – lahko pokrili izgubo posamezne TOZD, če tega ne bi mogli storiti v breme njenega rezervnega sklada. V takem primeru bi ostale TOZD solidarnostno prevzele nase breme izgube. Prizadeti TOZD teh sredstev torej ne bi bilo treba vračati. V vseh ostalih primerih pa velja pravilo, da je treba tudi iz združenih sredstev dobljene kredite in podobno vračati po pogojih, ki so enaki za vse in so tudi vnaprej dogovorjeni.“

Za omenjene štiri namene – prvi trije so izrazito ekonomski, četrty pa je solidarnosten – združujejo naše TOZD po 20 % ostanka svojega dohodka. Nadaljnjih 10 % pa združujejo zato, da bi lahko podjetje kot celota svojim kupcem in naročnikom po potrebi, če je za to tudi samo zainteresirano, nudilo komercialne kredite z odplačilnim rokom nad eno leto, oziroma zagotavljalo plasma novih proizvodov, prodiralo na nove trge in podobno. S sporazumom je predvideno, da ta oblika združevanja lahko tudi usahne oziroma TOZD združujejo tudi manj kot teh 10 % sredstev, če bi se pokazalo, da se je že nabralo toliko denarja, da podjetje lahko z njim normalno izvaja vse te in še druge, vendar v vsakem primeru vnaprej dogovorjene akcije.

Skok čez kožo

Kot smo že omenili, so – razen v enem primeru – prejšnji obrati postali TOZD. Izjemo predstavlja TOZD Ivančna Gorica, Livarna, ki je poprej poslovala kot dislocirani obrat ljubljanske tovarne regulacijskih naprav in aparatov. Skok iz starega v novo je v tem

in odločanja v našem podjetju kot celoti pa se stanje pri nas ni kaj prida spremenilo, kajti bili smo in ostajali le obračunska enota v sestavi ljubljanske tovarne. Kot obračunska enota smo sicer ugotavljali dohodek, nismo pa mogli in smeli samostojno odločiti o delitvi rezultatov našega dela. Skoraj za vsako stvar smo se morali na dolgo in široko pogajati z upravo in samoupravnimi organi v Ljubljani, čeprav smo vnaprej vedeli, da bodo vsi stroški in končni posledici bremenili naš dohodek. Ne tako majhen del tega dohodka pa se je tako ali tako vedno prelival drugam. Bolelo nas je, skratka, da moramo prosjčiti za svoj denar.

S sprejetjem ustavnih dopolnil pa so prišli časi, ki smo si jih že dolgo želeli. Naše želje so se uresničile, postali smo samostojni in enakopravni vsem ostalim TOZD v sestavi našega podjetja. Natančno vemo, da bomo o vsem, kar bomo ustvarili, odločali sami. To pa je nekaj, kar sicer vsemu kolektivu nalaga veliko odgovornost, vendar ga spodbuja tudi k še večji prizadevnosti in vnemu. Rekel bi, da na lastni koži vse bolj čutimo, kako to gre. Poglejte: dokler smo še poslovali v sklopu matičnega obrata, je režijski kader predstavljal skoraj polovico zaposlenih v obeh obratih. Pri nas smo po novem okrepili tiste službe, kjer je bilo to

STANISLAV GJEREK, KV strojni kalupar: Ne bom trdil, da je bilo vse, kar smo delali in odločali pod skupno streho, slabo. Motilo pa nas je, da smo za vsako stvar vnaprej vedeli, da bomo najbrž preglašovani, če se bomo potegovali za kaj drugega, kot pa bi predlagale strokovne službe, osredotočene v matičnem obratu. Zdaj so naši odnosi drugačni, jasni in enakopravni. Potem ko poravnamo vse tiste obveznosti, za katere smo se dogovorili, da sredstva združujemo na ravni podjetja IMP kot celote, o ostalem odločamo povsem samostojno. Zato tudi delamo z večjim elanom, saj vidimo, da se približuje uresničitev mnogih naših načrtov, ki so poprej bili zaradi visjih interesov zmeraj odloženi na „ugodnejši“ čas.

MARTIN ŠKOF, tehnik v pripravi dela: Dvanajst let sem že zaposlen tukaj v Ivančni gorici in vem, da smo zmeraj morali prositi, preden smo tudi izprosil vsaj tisto, kar je bilo za naše normalno delo neobitno potrebno. Tisto, kar pa smo dobili, nikoli ni presegló vrednosti dohodka, ki smo ga ustvarjali z lastnim delom. Torej se je naš dohodek očitno prelival drugam. Zdaj je vse skupaj, če tako rečem, obrnjeno na glavo, vendar tako, kakor bi moralo biti že od nekdaj. Imamo svoje samoupravne organe, ki samostojno odločajo o ostanku dohodka in o namenu porabe sredstev. Edina omejitev je v tem, da ne smemo ravnati v škodo drugih TOZD v sestavi našega podjetja. Ker to velja za vse, je tudi pošteno do vseh.

● TUDI ČEZ MEJE DOMOVINE BO SEGALA

Ustavna razprava

Tudi naši delavci, zaposleni v tujini, bodo sodelovali v razpravi o osnutku republiške ustave, in sicer tako, da bodo sindikati in socialistična zveza organizirali zanje posebne razgovore v ZR Nemčiji in Avstriji. Poleg diskusije o zvezni ustavi, ki jo organizira med našimi delavci v tujini zvezna konferenca SZDL, bo še posebej nekaj razprav v tistih mestih oziroma tvrdkah, kjer je večje število zaposlenih Slovencev. Poleg tega predvideva poseben program, ki so ga pripravili sindikati, tudi razprave v nekaterih društvih in klubih, ki uspešno delujejo v omenjenih državah. Ustavna razprava tudi ne bo šla mimo delavcev, ki so zaposleni v okviru naših delovnih organizacij, ki izvajajo dela v tujini. Za to bodo poskrbele osnovne organizacije sindikata matične delovne organizacije.

Seveda razprava ne bo mogla vključiti vseh delavcev, zaposlenih v tujini, nedvomno pa bo zelo koristno, če bo diskusija o ustavnem osnutku potekala v tistih krajih ali tovarnah, kjer dela nekaj sto naših delavcev. Tako pričakujemo velik odziv v razpravi npr. v tovarni Audi-NSU v Ingolstadt na Bavarskem, kjer je zaposlenih preko 1000 Slovencev ali npr. v Daimler Benz v Sindelfingenu, kjer dela preko 800 naših ljudi. Koristne razprave in pripombe bodo gotovo dali delavci tudi na sestankih v našem klubu „Triglav“ v Stuttgartu, na Dunaju pa tudi v nekaterih večjih gradbenih podjetjih na Štajerskem, na Dunaju in Vorarlbergu.

Program ustavnih razprav med delavci v tujini je zasnovan tako, da to ne bo le teo-

retična razlaga ustavnega teksta, temveč bodo tisti, ki bodo vodili razgovore, istočasno tudi pojasnjevali številna praktična vprašanja, ki so za delavce v tujini najbolj zanimiva in aktualna. Pri tem mislimo predvsem na vprašanje v zvezi s pokojninskimi, invalidskim in zdravstvenim zavarovanjem, z zaposlitvijo pri nas, zasebnim delom, delegatskim sistemom itd.

Vsebinska priprava razgovorov o ustavi je brez dvoma zelo zahtevna naloga, kajti sorazmerno slaba obveščanost naših delavcev o dogajanjih pri nas in vpliv tujih sredstev obveščanja čestokrat povzročata neobjektivno predstavo o družbenem, gospodarskem in političnem dogajanju v domovini. Pri tem je treba posebej računati s tem, da so sredstva obveščanja, ki jih imajo v rokah delodajalci, usmerjena v glavnem zoper naš samoupravni socialistični sistem. S številnimi „izbranimi novicami“ iz domovine, ki dajejo navidez sumljivo podobo dogajanj pri nas, skušajo med naše ljudi vnesti občutek negotovosti, ki jih odvrča od tega, da bi se kmalu vrnil v domovino. Zato bo v ustavnih razgovorih treba z veliko mero političnega poslušanja zavrniti tak način prikazovanja naše stvarnosti in delavcem posredovati resnično sliko stanja z natančnimi pojasnili o številnih odprtih problemih.

Ker z nemškimi kakor tudi avstrijskimi sindikati sorazmerno dobro sodelujemo, bodo naši sindikalni delavci izrabili obiske pri delavcih v tujini tudi za srečanja s sindikalnimi predstavniki v omenjenih državah. Nova

ustava — in naš družbeni sistem nasploh — že nekaj časa vzbujajo pozornost številnih napredno mislečih ljudi tako v sindikatih kakor v podjetjih. Mnogi so v dosedanjih razgovorih izrazili željo, da bi tudi zanje organizirali v nekaterih mestih razprave, ker bi se želeli kar najbolj pogovoriti z nami, zlasti o vprašanjih samoupravnega organiziranja v temeljnih organizacijah združenega dela, o delegatskem sistemu ter o vlogi sindikatov v samoupravnem sistemu.

S podobno akcijo med delavci v tujini so sindikati poskusili že pred dvema letoma, ko so bili sprejeti prvi amandmaji k ustavi. Izkušnje, ki so si jih sindikalni delavci pridobili takrat, jim sedaj omogočajo, da se bodo lahko veliko bolje pripravili. Predvsem bo treba osnutek ustave razložiti poljudno in kolikor mogoče povezano z neposrednimi interesi naših ljudi, ki delajo v specifičnih pogojih v tujini.

Gotovo gre za edinstveno izkušnjo v delavskem gibanju, ko se najširša demokratična razprava o ustavi razteza preko meja Jugoslavije med njene državljane, ki so zaposleni v tujini. Vsekakor pa ustavne razprave med zaposlenimi v tujini ni mogoče primerjati z navidez podobnimi predvolilnimi kampanjami, ki jih vodijo posamezne stranke med emigranti v tujini. Pri ustavni razpravi ne gre za volilno kampanjo in za pridobivanje glasov, temveč gre za to, da tudi občanom v tujini zagotovimo enakopravne možnosti, da se izjasnijo in predlagajo spremembe k tako pomembnemu dokumentu, kot je naša ustava. ŠA

Ena od številnih manifestacij britanskih sindikatov v Londonu, kjer se prav te dni voditelji britanskih Trade Unionov in vladni predstavniki pogajajo o kontroli cen življenjskih potrebščin in industrijskih izdelkov. Vključitev Britanije v Evropski skupni trg je po pričakovanju sprožila niz gospodarskih in s tem tudi socialnih problemov, na katere so britanski sindikati reagirali z močnim stavkovnim gibanjem. Osnovna točka v konfliktu med konservativno Heathovo vlado in sindikati, za katerimi stoji laburistična stranka, je vprašanje tako imenovanega programa za ustavitve inflacije. Vlada je namreč zasnovala program, ki bi reševal problem inflacij v veliki meri na račun delavcev

Vzroki brezposelnosti mladih v Belgiji

Brezposelnost mladih je zelo različna v posameznih deželah, a za Belgijo bi lahko rekli, da je nekje na sredini lestvice.

V neki belgijski študiji posebej naštevajo osnovne vzroke znananja brezposelnosti mladih v tej deželi. V prvi vrsti opozarjajo na dejstva, da vsako počasnejše razvijanje gospodarstva v določenih obdobjih hkrati zmanjšuje možnosti integracije mladih v svet dela. Toda ob ponovni konjunkturi se rezerva mlade delovne sile hitreje zmanjša kot pa število brezposelnih starih nad 25 let. Neposredno pa tudi institucionalni način ugotavljanja brezposelnosti povzroča zaznavanje večjega števila mladih brezposelnih, kot je to realno pričakovati.

V Belgiji je bil namreč sprejet leta 1963 kraljevi predpis, ki omogoča mladim diplomantom, da koristijo brezposelne podpore tri mesece po končanem študiju. Zato vsako leto pada krivulja mladih brezposelnih do meseca junija in se ponovno povzpne, ko mladi končajo študij in uveljavljajo svojo pravico do podpore. Ker pa mladi vedno bolj spoznavajo zakonsko ugodnost, je zato povsem normalno, da se prijavljajo kot iskanci dela, pa čeprav le za zelo kratek čas.

V isto kategorijo mladih brezposelnih uvrščajo tudi tiste, ki končajo študij in čakajo na vpoklic za odslu-

žitev vojaškega roka. To zato, ker večina delodajalcev raje zaposluje mlade diplomante z odsluženim vojaškim rokom.

Tretji in zelo pomemben vzrok brezposelnosti mladih je v pomanjkljivi ali neustrezni izobrazbi. Po informacijah Nacionalne službe za zaposlovanje Belgije je bilo od 9.800 brezposelnih fantov s podporo in starih do 25 let kar 4.900 samo s končano ali nedokončano osnovno šolo. Isto razmerje je ugotovljeno pri dekletih do 25 leta starosti — teh je od 9.400 prijavljenih kar 4.000 s končano ali nedokončano osnovno šolo.

Poseben problem je napačno poklicno usmerjanje mladih. To zlasti deklet, ki zaključijo učiteljske. Od 728 brezposelnih do 25 leta starosti jih je 455 končalo učiteljske za varuhinje. Podoben problem je pri dekletih, ki končajo srednje strokovne šole — od 1.220 mladih brezposelnih jih je večina zaključila strokovno srednjo šolo smeri krojenje — šivanje. Hkrati pa v omenjeni študiji navajajo, da bi se morala ženska delovna sila usmerjati v poklice, za katere so potrebe še vedno nepokrite: operater pri luknjaču in pri verifikirki, strojepiska, stenodaktilografka z znanjem tujih jezikov itd. A. K.

**POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE
POSTREŽBE, ZMERNIH CEN,
POJEM DOBREGA NAKUPA**

TRGOVSKO PODJETJE
nama
LJUBLJANA

brest
pohištvo

Jugoslavija — orkester, ki se imenuje samoupravljanje

3 Objavljamo tretji del članka italijanskega sindikalnega novinarja Massima Ricchija, ki ga je pod naslovom »Jugoslavija — orkester, ki se imenuje samoupravljanje« objavil v sindikalni reviji CISL »Conquiste di lavoro«. Gre za članek enega tistih avtorjev, ki z dokajšnjo mero iskrenega zanimanja obravnavajo naše samoupravljanje

(NADALJEVANJE IZ PREJŠNJE STEVILKE)

Dokumentirajmo torej vtise, ki smo jih dobili v razgovorih z odgovornimi tistih sil, ki so ob uveljavitvi novega sistema v nevarnosti, da bodo izgubili svojo vodstveno in kontrolno vlogo. Kratkoročni odgovor je praktično tale: obstajajo tesne soodvisnosti med ustavnimi amandmaji, gospodarsko situacijo v deželi in med nujnostjo, da znova mobiliziramo množice za družbene in gospodarske cilje, ki niso bili ostvarjeni, s tem, da uporabljamo logiko naprednejših oblik udeležbe v razpravi in da tako organiziramo okvire udeležbe, da bodo delavci imeli vtis, da so v večji meri nosilci odločitev.

Nujnost, da nalijemo čistega vina, izvira iz dejstva, da več porabimo kot proizvedemo, zato niz samoupravnih ukrepov in sprememb v ekonomskih odnosih ter v mehanizmu razvoja, pa čeprav v posebni stvarnosti tržnega gospodarstva le predstavlja poskus preustroja proizvodnje tako, da bodo pri tem predvsem zainteresirani sami neposredni proizvajalci, samoupravljavci.

Zahteva pa tudi preustroj upravljanja, kajti prejšnje je zašlo v krizo, kamor ga je spravil birokratizem centrov moči in države

same. Sama razdelitev ustvarjenega dohodka je bila namreč pred amandmaji predvsem v rokah bank po logiki dobička in v rokah države po birokratski logiki planiranega gospodarstva vzhodnih držav. V tem smislu predstavljajo amandmaji tudi pravo pravico revolucije prerazdelitve dohodka, vključujoč v to operacijo neposredno delavce in samoupravljavce.

Prerazdelitev dohodka torej, toda tudi nova usmeritev proizvodnje in nova formulacija odnosov znotraj samega upravljanja v gospodarstvu. Povečati gospodarski kapital z akumulacijo v korist podjetij in proizvodnih sil, in, torej, združevanje sorodnih podjetij in razvoj bazične industrije so posledice, ki slede iz sklepov, sprejetih na finančnem področju in v pogledu ravni dohodka delavcev ter notranjega ustroja samoupravljanja. Dodajmo k temu poskus, da bi čimbolj uskladili dohodke delavcev iz proizvodnje z dohodki delavcev iz negospodarstva, praktično z onimi iz državne uprave, da bi poskušali doseči tudi „socialno enakost“ na obeh področjih dejavnosti.

To vključuje nov odnos med delavci in oblastjo, to predpostavlja reorganizacijo v smislu sprejemanja odgovornosti s strani neposred-

nih nosilcev razvoja. In to je „srednjeročni odgovor“. Kajti — tako so nam rekli odgovorni v politiki in sindikatih — pred tem se je ustvarila neka dovolj jasna konfrontacija med delavskim razredom kot takim in med birokratskim ustrojem, državnim in znotraj podjetij, med delavci in upravno-tehničnim aparatom. Zadnji je pričel dobivati premoč nad delavstvom, zato je bilo treba „vrniti resničnim nosilcem odločanje, ki se jim je počasi odvzemalo.“

V to logiko je treba postaviti samoupravno dogovarjanje in družbeno sporazumevanje, v ta okvir je treba postaviti nove pristojnosti samoupravnim svetom in novo moč, dano zborom delavcev v odnosu na samoupravne organe.

Toda tu se znova pojavlja splet možnih korporativizmov, neizogibnih spopadov med interesi samih delavcev, interesov, ki so najprej na ravni podjetja, nato na ravni sektorjev, neogibno nasprotujoči si. Če pomislimo, da bodo po novi organizaciji samoupravljanja znotraj tovarne konec koncev delavci ene homogene enote združenega dela prodajali produkte svojega dela drugi enoti (neka-ko tako, kot če bi delavci na montažnem tekočem traku sami neposredno kupovali kose od oddelkov, ki so v proizvodnem ciklusu pred njimi), lahko razumemo, kako na najnižjem samoupravnem nivoju lahko pride do izraza nasprotstvo med interesi, ki niso enaki, in torej sunki v smer korporativizma.

V tem trenutku pa je tu odgovor, ki smo ga imenovali „dolgoročen“. „Proces je v teku,“ pravijo sindikati, „in se spreminja iz dneva v dan. V tem okviru se vloga vodilnih sil, pa bodi to partija, vlada ali še bolj sindikalna organizacija, meri in mora odločilno vstopati in to nenehno in tudi neločeno ena od druge.“ Tesna povezava med neposrednim samoupravljanjem v proizvodnji in samoupravljanjem na „civilnem“ nivoju, t. j. v politiki, tvori na tem mestu tečaj, na katerem se vrta preobrazba družbe. „Neposredno samoupravljanje mora prehajati od podjetij na družbo z nenehnim pretakanjem (osmotičnim procesom) in nenehnim preverjanjem. To pa je glavni cilj in prav zato so sindikati rekli svoj „da“ k amandmajem in „da“ k novi politični in gospodarski usmeritvi dežele.“

... v jugoslovanskih sindikatih

VOJVODINA

DELAVCI
O NOVI USTAVI

Med vojvodinskimi delavci vlada veliko zanimanje za določila predloga nove ustave. Ljudi najbolj zanima položaj združenega dela, delitev ustvarjenega dohodka, delegatski sistem, način volitev delegacij ter funkcioniranje delegatskega sistema v bodočih skupščinah. Delavci se prav tako zanimajo za uresničevanje svojih pravic pri izobraževanju, delu, zagotovitvi dela in sistemu zaščite življenjske ravni.

Tako so na primer v gradbenem podjetju „Napredak“ delavci ocenili, da bi morala biti ustava določila bolj jasna zlasti na področju stanovanjske politike, denimo v zvezi z ugotavljanjem stanovanjskega maksimuma. V razpravi prav tako vprašujejo, če ustavni dokumenti zagotavljajo, da bo mogoče uresničiti vse tisto, kar je zapisano v pismu predsednika Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ. Eno novejših dokaj konkretnih vprašanj je tudi, ali ustavne spremembe zagotavljajo zaščito enotnosti jugoslovanskega trga.

HRVAŠKA

Vse manj delavskih
počitniških domov

V delavskih počitniških domovih na Hrvaškem lahko letuje vsak enajsti zaposleni v republiki. Število delavskih počitniških domov je na primer na Hrvaškem trenutno štirikrat manjše, kot leta 1965. Vzrok za tako stanje je v glavnem ukinitve zakonskih predpisov, ki so spodbujali delovne organizacije, da so izločale sredstva za letovanje svojih članov. Sindikati so zato v Zagrebu že začeli z akcijo, da bi v naslednjih dveh letih zagotovili 3500 mest za letovanje v delavskih počitniških domovih.

Cene in
enotno tržišče

V razpravi na svetu zveze sindikatov Jugoslavije o enotnem tržišču je bilo rečeno, da je pri nas enoten le dinar – še to je relativno – vse drugo, od davkov do cen pa ni enotno. Analiza centra za preučevanje življenjskega standarda kaže, da se cene za enake proizvode, od katerih je odvisen življenjski standard, razlikujejo od 20 do 100 odstotkov v posameznih mestih. Res je sicer, da so cene in življenjski stroški odvisni od objektivnih možnosti in zato ne morejo biti povsod enaki; toda eno so nujna nihanja, drugo pa, če je razlika za ceno nekega proizvoda med dvema mestoma

50 ali celo 100 odstotkov. Vzrok za tako pestrost na tržišču, ki je sicer po ustavi enotno, je: preprečevanje svobodnega kroženja blaga in denarja, lokalistično zapiranje tržišča, izjemno velike razlike med davki in drugimi dajatvami gospodarstva, neorganizirana proizvodnja, v kateri vlada monopol prepakovalcev. Po oceni sveta ZS moramo opustiti načelne razprave in vso pozornost posvetiti odpravljanju lokalnih ovir ter takoj sprejeti konkretne ukrepe za svobodno kroženje blaga, kapitala in delovne sile – če res želimo ustvariti enotno tržišče.

ZAKAJ TOLIKŠNA
INFLACIJA?

Podatki o gibanju cen, osebnih dohodkov in življenjskih stroškov v letošnjem prvem polletju, ki jih te dni objavlja dnevni tisk, pričajo, da inflacija kljub vrsti stabilizacijskih ukrepov še naprej nezadržano narašča. Na to dejstvo zelo resno opozarjajo tudi sindikati z izjavami, da je življenjska raven delovnih ljudi letos, v primerjavi s prejšnjimi leti, občutno upadla.

Odgovora na vprašanje, zakaj kar naprej bremo v inflacijo, ni treba iskati z lučjo. Z relativno visoko stopnjo inflacije nameravamo vzpostaviti omajano ravnovesje med porabo in akumulacijo. V naši družbi ureditvi in na sedanji stopnji gospodarskega razvoja pa postaja takšna oblika ponovne delitve narodnega dohodka v korist razširjene reprodukcije vse večja zavora za razvoj gospodarstva in samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, hkrati pa tudi pomemben izvor neutemeljenih socialnih razlik že zaradi možnosti spekulacij na blagovnem in denarnem trgu, če ne zaradi drugega. Inflacija je le potuha za slabe gospodarje, ker jih štiti pred konkurenco na trgu, hkrati pa jim podaljšuje gospodarski obstoj na račun kreditov in tujega dela.

Znano je, da živi veliko gospodarskih organizacij z daj na robu ekonomskega poloma, kljub temu pa še naprej najemajo kredite in širijo proizvodnjo. In kar je še bolj čudno: v našem sistemu je mogoče izplačevati neto osebne dohodke ne glede na izgube oziroma na dohodek podjetij. Takšno gibanje osebnih dohodkov, ki naraščajo hitreje kot produktivnost dela, ekonomsko niti moralno ne more biti opravičljivo. Na osnovi povečane količine osebnih dohodkov se namreč, po sedanjem sistemu delitve, obli-

kuje tudi obseg sredstev za osebno in skupno porabo. Velik del tako povečanih sredstev skupne porabe, ki ne temelji na delu, nastaja tako prav zaradi nenadzorovanega nezasuženega naraščanja osebnih dohodkov. Pri investicijskih raste razen tega še delež tujih sredstev, zmanjšuje pa se obseg lastnih, kar vse je odraz velikih investicijskih ambicij, ki glede na naše materialne možnosti še malo niso utemeljene.

Prevelika in ekonomsko neutemeljena investicijska poraba pa se spet kaže v inflaciji, v neplačanih dolgovih, v problemu, kako zbrati dovolj sredstev za manj razvite republike in pokrajine itd. Dejstvo, da se skladi za splošno in skupno porabo oblikujejo neodvisno od gospodarskih uspehov oziroma neuspehov, je ekonomsko zelo škodljivo, saj pomeni takšna praksa preveliko obremenjevanje uspešnih gospodarskih organizacij, neuspešne pa štiti in jim daje ekonomsko potuho.

Ob teh ugotovitvah, do katerih je moč priti pri prebiranju podatkov o upadanju življenjske ravni, postaja vse bolj jasno, da nam gospodarske rasti ne bo uspelo uravnoveštiti vse dotlej, dokler ne bomo bistveno omejili vseh oblik porabe. Stopnje rasti vseh oblik porabe bi se morale gibati pod rastjo družbenega proizvoda. Tudi nominalno rast osebnih dohodkov bi morali podrediti potrebam stabilizacije. To pa pomeni, da bi morali zaščititi predvsem delavce z nižjim standardom. A kar je glavno: doseči moramo, da bodo breme inflacije in stabilizacije najbolj občutili tisti, ki slabo gospodarijo. Če ga bodo še naprej prenašali le dobri gospodarji, ne bo kmalu več kje vzeti za kritje skupnih družbenih potreb.

V. B.

SRBIJA

Do jeseni »stop« za cene

Najnovejši odlok IS Srbije o cenah komunalnih, obrtniških in drugih storitev ne pomeni avtomatične podražitve, kajti pred vsako podražitvijo morajo skupščine občin dobiti soglasje SZDL,

sindikato in drugih organizacij. IS Srbije je sklenil, da ne bo spustil z vajeti politike cen: tako je sprejel več odlokov o politiki določanja cen, že v septembru pa bo pro-

učil informacijo, kako ti odloki učinkujejo in če niso občani – kljub organiziranemu družbenemu nadzoru nad cenami – nepredvideno odšteli več za življenje, kot je dovoljeno.

KAKO VRNITI

V Sloveniji je republiški sekretariat za finance pripravil gradivo, ki vsebuje pregled sredstev ter obveznosti državnega kapitala in predloge, kako naj bi ga vrnilo gospodarstvu. Znano so številke o občinskih in republiških sredstvih, pri delitvi kapitala v federaciji pa moramo računati s primanjkljaji. Sloveniji pripada 3400 milijonov,

njene obveznosti pa znašajo 3880 milijonov. Primanjkovalo bo 488 milijonov. Naša republika bo prevzela obveznosti za tisti kapital, katerega porabniki niso znani. Premostila jih bo z drugačno razporeditvijo odplačil ali pa poravnala iz davčnih virov. Za tisti del kapitala, katerih uporabnike poznamo, pa je predlog, kako ga razdeliti. Sredstva bi lahko prepustili podjetjem ali jih spremenili v združena gospodarska sredstva, da bi z njimi uresničevali srednjeročni plan. Kapitala naj bi tako ne prehlivali niti med občinami niti med dejavnostmi. Ostal bo samoupravno organiziranemu gospodarstvu.

Izvršni svet BiH pa je pripravil predlog, ki predvideva, da bo gospodarstvo z vrnitvijo sredstev državnega kapitala, in sicer

z odpravo obresti za vsa posojila in delnim odpisom posojil, dobilo 3,7 milijarde dinarjev.

Tudi upravni odbor republiške zbornice Srbije je podprl program o likvidaciji državnega kapitala, po katerem naj bi gospodarstvo dobilo 12 milijard 285 milijonov dinarjev oziroma 64 % celotnega državnega kapitala, ki odpade na republiko. Končna bilanca za srbsko gospodarstvo je ugodna, ker bo prevzelo le 28 % skupnih obveznosti, ki izhajajo iz kreditnih sredstev državnega kapitala. Ob tem je upravni odbor ugotovil, da je nujno treba čimprej skleniti dogovor med republikami in pokrajinami o državnem kapitalu, da ne bi prišlo na enotnem jugoslovanskem tržišču do neenakih pogojev gospodarjenja.

-vk

Ne s starimi
prijemmi!

ZIS je sprejel „osnutek izdelave družbenega plana Jugoslavije za obdobje od leta 1976 do 1980.“ Obvezal je zvezni zavod za planiranje, naj do oktobra letos izdela in dostavi zvezni skupščini analizo o uresničevanju sedanjega srednjeročnega načrta (1971–1975). Istočasno so v centralnem svetu zveze sindikatov Jugoslavije podvzeli prve korake za pripravo in določitev razvojne politike od leta 1976 do leta 1980. Bistvo vpra-

šanja je, kaks in na katerih osnovah načrtovati. Glavna naloga razvoja celotnega samoupravnega planiranja je namreč v dogovarjanju in sporazumevanju osnovnih organizacij združenega dela o razvojnih programih, skupnem vlaganju sredstev in dela, združevanju in integriranju dela. Gre torej za novo nalogo, ki se je ni mogoče lotiti s starimi prijemmi in metodami načrtovanja družbenega razvoja, zato ne bo niti lahka niti enostavna.

TE DNI
SO REKLI

LUKA BENOVIČ, zvezni sekretar za notranje zadeve, v razgovoru z novinarji lista Komunist:

Namen tako notranjih kot zunanjih sovražnikov je ustvariti pogoje za oslabeitev in razbitje Jugoslavije kot samopravne socialistične skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti. Zato so poglavitne tarče njihovih napadov vsi povezovalni dejavniki naše družbe, poglavitne pridobitve naše revolucije. Da bi uresničil te smotre, uporablja sovražnik ne samo obveščevalne službe, marveč tudi vse druge možnosti. Tako sovražne sile iz tujine med drugim skušajo z zlorabo nekaterih sredstev obveščanja tiska, radia, televizije in drugih propagandnih ustanov, s širje njem laži in dezinformacij ustvariti v državi ozračje negotovosti, neperspektivnosti in vtis nespособnosti, da bi rešili določena vprašanja. Pri tem med drugim izkoriščajo tudi podatke, ki jih sporočamo pri naših kritičnih obravnavanjih, jih zlonamerno prikazujejo, da bi spodbudili neenotnost, vnašali vznemirjenost in ustvarjali pri občanih negotovost. Vzoredno z akcijo zvez komunistov in drugih socialističnih sil pri reševanju družbenih in političnih protislovij, problemov in težav, ki se pojavljajo v naši družbi, si tako zunanji kot notranji sovražniki prizadevajo, da bi s spretnim vtičanjem izkoristili te probleme in težave z svojo rušilno akcijo. V posameznih obdobjih se povečuje napad na življenjsko pomembne vrednote naše družbe in tudi na najuglednejše osebnosti v naši državi, na najdoslednejše bojovnike za samoupravno – socialistično smer. Tako delovanje je bilo mogoče ob različni intenzivnosti opaziti po 21. seji predsedstva ZKJ, pismu tovariša Tita in izvršnega biroja pa do danes.

Ce vse to zberemo, je to organiziran in stalen napad na samo upravno socialistično Jugoslavijo, to pa je posebna oblika vojne, v kateri si sovražnik ne pomišlja, da bi s podtalnim delovanjem organiziral in izvajal neposredne diverzije v državi, pri čemer nam skuša povzročiti materialno škodo in ogroziti življenje naših občanov. Temu napadu se odločno in uspešno upiramo. Imamo službo, ki je ob taki podpori zveze komunistov in občanov sposobna uspešno izpolniti svojo nalogo.

NISIM KONFINO, sekretar ZIS za spremljanje gospodarskih gibanj, v razgovoru z novinarji Dela:

Federacija se je konec lanskega leta in letos lotila več posebnih določil, čisto konkretnih ukrepov, da bi se okrepila produktivna sposobnost gospodarstva. Ob dejstvu, da se davčni sistem počasi spreminja, da se sistem financiranja splošne in skupne porabe počasi preoblikuje, da je znesek tako imenovane družbene režije izredno visok in da naglo narašča, je bil ZIS prisiljen in si pri tem ni pomišljal zavzeti se za sprejetje takih imenovanih intervencijskih ukrepov. Lani je bil sprejet zakon o omejevanju dohodkov in davkov in prispevkov. Prišlo je do pomembne konverzije – 11 milijard dinarjev kratkoročnih posojil Narodne banke so prepisali v dolgoročna. Ko se je v začetku tega leta pokazalo, da hkrati z večjimi davki in prispevki še nagljeje naraščajo tako imenovane zakonske obveznosti gospodarstva, je ZIS dal predlog in skupščina je sprejela vrsto ukrepov, katerih namen je bil zavezati pritisk naraščajočih pogodbenih obveznosti. Da bi lahko znižali obresti od posojil gospodarstvu, so ukiniteli oz. kar najbolj omejili obresti od depozitov zunanega gospodarstva. Ukinjen je bil tudi davek od dohodkov bančnih storitev. S temi ukrepi so banke dobile možnost, da lahko znižajo obresti gospodarstvu, zlasti tistim panogam, za katere srednjeročni plan določa prioriteten razvoj.

Poleg tega se je ZIS lotil revizije vseh omejenih depozitov gospodarstva. Gre torej za vrsto ukrepov iz pristojnosti federacije, ki sem jih le deloma našel in s katerimi dobiva gospodarstvo širše možnosti za svoje samofinanciranje.

GOSPODARSKO RAZMERJE

Pogled na del razstavnega prostora v jugoslovanskem paviljonu na lesnem sejmu v Celovcu, kjer razen nekaj pohištva razstavljeni predmeti z lesnim sejmom niso imeli nobene zveze.

Sejemski „drevored“, kjer so namesto dreves stali najrazličnejši, v glavnem transportni stroji za lesno industrijo.

Naša izkaznica je pomanjkljiva

Pretekli teden so v Celovcu zaprli 22. lesni sejem, ki je prikazoval številne novosti v strojni obdelavi lesa in pa nove lesne izdelke. Sejem je bil, tako kot vsako leto doslej, srečanje avstrijskih proizvajalcev z ostalimi svetovnimi firmami, predvsem pa s potrošniki. Zgolj med potrošnike spadamo tudi Jugoslavo-ani. Redka naša podjetja, ki so razstavljalna v Celovcu, niso pravila vtisa, da je nezanimanje naših pogojeno s prepočasnim reševanjem odprtih vprašanj v medsebojnih gospodarskih stikih obeh držav. Vsakoletno ugotavljanje velikih možnosti za razširitev gospodarskega sodelovanja je očitno le besedičenje brez realne osnove, saj je Avstrija udeležena v celotnem našem izvozu le z 2,6 odstotka. To pa je za sosednjo državo toliko kot nič.

Na letošnjem celovškem lesnem sejmu je sodelovalo 1481 razstavljalcev in od tega kar 46 odstotkov tujih iz 28 držav. Jugoslavijo so zastopala nekatera podjetja iz Slovenije in Hrvaške s kolektivno razstavo in pa nekatera podjetja, ki so razstav-

ljala samostojno. Predzadnji dan sejma je bil jugoslovanski dan. Ob tej priložnosti je Gospodarska zbornica Slovenije pripravila tiskovno konferenco, ki jo je vodil predsednik zbornice SRS ANDREJ VERBIČ.

V uvodnih besedah je tovariš Verbič povedal, da je bil lani dosežen pozitiven saldo v blagovni in neblagovni menjavi med Jugoslavijo in Avstrijo in to v glavnem s turističnim prilivom in pa z nakazili naših zdomcev, ki delajo v Avstriji. Razmerje med izvozom in uvozom v prvem četrtletju 1973 je precej boljše, kot prejšnja leta, vendar je še vedno neugodno za Jugoslavijo, saj je v razmerju 1:2,3.

Nadalje je govoril tovariš Verbič o možnostih za kooperacijo in skupno vlaganje kapitala, ki bi jih bilo treba z avstrijskimi dejavniki znova pregledati. V zadnjem letu se sicer Gospodarska zbornica Jugoslavije in avstrijska zbornica vzajemno obveščata o prostih proizvodnih kapacitetah in to daje neposredno možnost za koope-

racijo. Doslej pa ta aktivnost ni dala rezultatov.

„Mislim“, je poudaril Andrej Verbič, „da avstrijski podjetniki kažejo premalo zanimanja za skupno vlaganje kapitala. Razloge, ki jih navadno navajajo za majhno število naložb, bi v neposrednih stikih med zbornicami lahko odpravili.“

Pobud s strani naše Gospodarske zbornice za tesnejše gospodarsko sodelovanje z avstrijskimi podjetji je veliko. Žal, pa ne manjka samo zanimanje sosedov, temveč tudi naših podjetij. Kako si je sicer mogoče razložiti dejstvo, da jih je tako malo izkoristilo sejem, da bi na njem pokazali tisto, kar želijo prodati.

Tekst in slike: A. AGNIČ

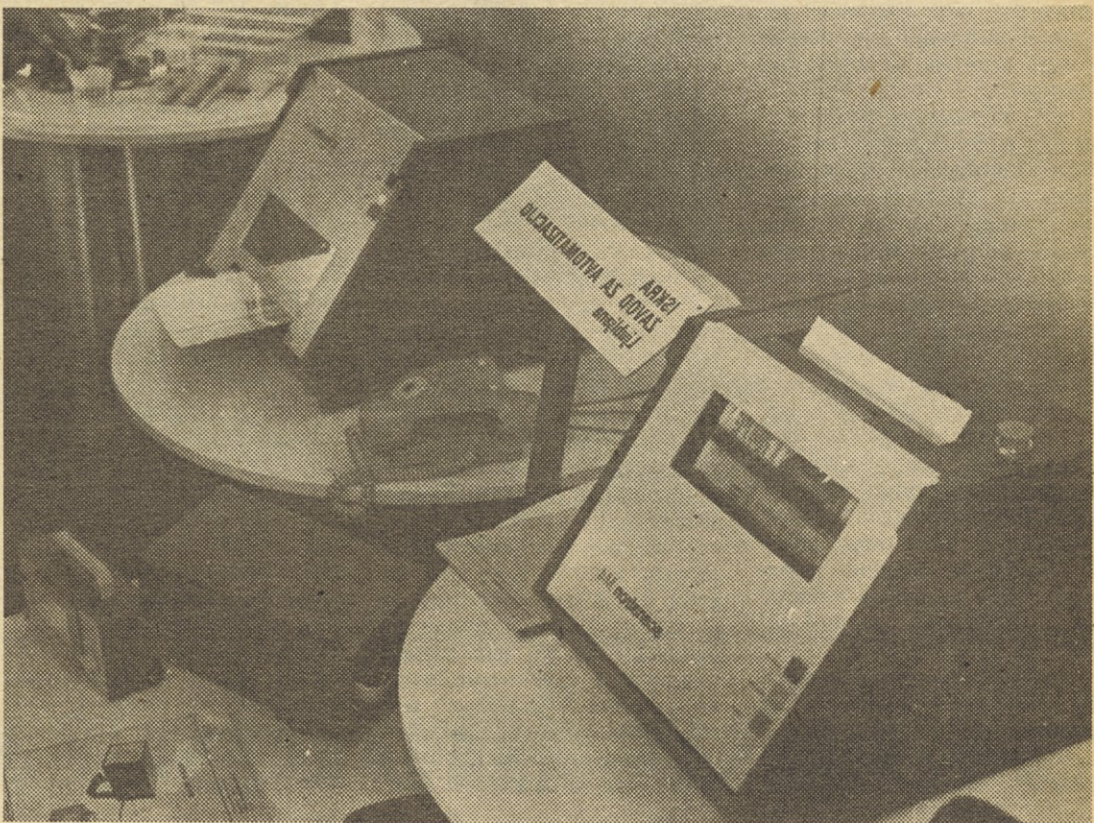
PODOBE NAŠEGA ČASA

— Si bral?
— Kaj, če sem bral?
— Da se bo delalo po novem le štiri dni v tednu?
— A tisto! Neumnost! Kot da se že sedaj dela več! Kaj pogled, koliko ljudi je vsak dan dopoldne na cestah, po trgovinah in lokalih! In koliko je sestankov, koliko dolgih govorov o enem in istem, še največ pa o delu, sedanjem in minulem.

— Že spet nergaš! Če se toliko govori o delu, združenem, temeljnem, sedanjem in minulem, to nedvomno tudi nekaj pomeni, brez skrbi da nekaj pomeni... Star slovenski pregovor pravi: Kjer je dim, je tudi ogenj.

— Ja, dim že, dim!
— Ni stvari, ki bi je ti ne videl črne. Pa kaj hočem: takšne narave si in pika. Vedno si bil proti vsemu novemu. Ampak čas gre naprej, dragi moj, produktivnost dela stalno narašča. Kmalu bo vse na gube in se ljudem ne bo treba več dolge drine potiti za stroji. Delali bomo le še po štiri, tri in nazadnje morda samo dva dni v tednu...

— A druge dni? Kaj bomo vendar počeli v prostih dneh?
— Počivalo se bo!
— Kje se bo počivalo? Doma med štirimi stenami? To je še manj zdravo kot delo...

Iskra, Zavod za avtomatizacijo iz Ljubljane, je na sejmu razstavil posebno napravo za daljinsko prenašanje fotografij, skic in sploh tiskanega gradiva in to po navadnih telefonskih linijah. Seveda je naprava vzbudila med strokovnjaki veliko zanimanje.

— Kje? V naravi vendar!
— V vse bolj onesnaženi?! Hvala lepa za tak počitek in napredek!
— Tak umiri se vendar! Kaj pa filtri? Sicer pa se ne bom z bikom bodel, če sam ne sprevidiš, kam nas pelje razvoj. Samo pogled, koliko hotelov gradimo in kakšnih! Vse v marmorju, mozaikih, betonu! Pa motelov, lovskih in planinskih koč, celih počitniških mest ob morju — pravo turistično industrijo! Koliko zdravilnih vrelcev

lavec bo šel na dopust, brez skrbi, da bo lahko šel in to takoj, ko se bo naše gospodarstvo malo bolj uredilo...
— A kdaj se bo uredilo?
— Ko bo bolj na gube, kot je sedaj!
— Aha! In takrat bomo, po tvojem, delali samo štiri in še manj dni na teden, če te prav razumem?
— Ja, tako je!
— Tako kot mislijo začeti v Srbiji, kot smo brali, ne?
— Ja, tako je!

— Ja, govorilo se je nekaj o tem...
— Poleti so tako in tako dopusti? Ne?
— Ja, dopusti so!
— Ostaneta le še pomlad in jesen. Vendar se da tudi spomladi in jeseni službeni čas zelo koristno uporabiti, odkar smo vseh povsod postavili avtomatična kegljišča...
— Ne razumem!
— No, dopoldansko malico se raztegne, pa je! Ob našem terenskem kegljišču

Preizkušnje

smo odkrili v zadnjih letih! Že v vsaki vasi vrtajo v zemljo, da bi prišli do tople vode. Kladanjsko prodajamo po vsej Evropi in še dlje...
— Nikar ne sanjari, prosim te! Kdo sploh lahko gre pri nas na dopust, te vprašam!? Delavec?

— No, to imaš prav! Delavec zaenkrat še ne more iti, ker potrebuje devize in smo zato nastavili visoke turistične cene, ki pa so še vedno nižje kot drugje po svetu in nas to rešuje. Ampak de-

— Pa misliš, da so v Srbiji res prvi prišli na to idejo?
— Tako piše!
— Figo so prišli prvi! Tudi pri nas v Sloveniji so začeli nekateri poizkusno uveljavljati takšno prakso. Veš, nam ni treba dajati tega na veliki zvon, ker si lahko drugače pomagamo...
— Kako to misliš? Poznaš kakšen primer?
— Pozimi se vozijo kolegi nekaterih naših podjetij med službo smučat v hribe, to menda veš, ne?

tako vsak dan parkirajo službeni avto od Elektro, en poštar, zraven pride do njih še nekaj cenilcev škod, občinskih referentov, pomočnikov direktorjev in tako vse dopoldne padajo keglji...
— Kako pa to veš?
— Saj kegljam z njimi!
— A ti tudi?
— Ja, tudi jaz. Zato pa ti pravim, da v Srbiji niso prišli prvi s to idejo na dan. Na našem terenu jo že dolgo preizkušamo v praksi.

VINKO BLATNIK

Kljub vročini, ki je bila zadnje dni sejma v Celovcu kar moreča, je bilo na zabaviščnem delu vedno živahno. Posebno veliko kolo je atrakcija za mlade in stare.

Celjani v Ljubljani

V ljubljanskem Domu JLA razstavljajo člani likovne sekcije železničarsko prosvetnega društva »France Prešeren« iz Celja

Likovniki – amaterji so to poletje zelo dejavni. Prav ta teden zopet razstavljajo člani trboveljskega Relika v galeriji »Domačija« v Seliščih pri Vidmu ob Ščavnici. V Domu JLA v Ljubljani, ki ima za likovne amaterje Slovenije vedno široko odprta vrata, pa razstavljajo ta teden člani likovne sekcije železničarskega prosvetnega društva »France Prešeren« iz Celja: VERA FIŠER-PRISTOVŠEK, ALOJZ GOLEŽ, ZOFIJA KOROŠEC, ERNA HAM, ŠTEFKA PAPIČ, ANTON PRATNEMER, VIKI SEKULIČ, LJUBICA ŠČUKA-SAVERNIK in ANTA TROBEJ.

Tokrat smo obiskali Celjane, saj smo na eni izmed razstav Relika pred časom že bili. Obiskala sem celjske likovnike v soboto dopoldne, na dan otvoritve. V komaj pravočasno preslikani lepi razstavnici dvorani so malce nervozno, pa vendarle z dokajšnjo vajo razporejali panoje. In na panojih slike devetih članov selekcije, ki tokrat razstavljajo.

Vtis razstavnega prostora se je v dobri uri že izoblikoval, da vsi so realisti. Največ je razstavljenih olj pa nekaj akvarelov, olje, pastel, les. Obvladovanje izrazne tehnike ima svoj razpon. Motivno pri nekom prevladuje portret, pri drugem krajina pa tihožitje. Malo je delovnih motivov. Morda je razlog v tem, da razstavlja šest žensk in trije moški. Morda tudi ne. Mnogo je upokojencev.

Razstava je tako rekoč nared za drevisnjo otvoritev. Nekakšna potuhnjena napeta mimost je popustila. Pred tremi panoji še zadnjikrat ocenjuje postavitev svojih portretov belolasa žena. Podpis pod njenimi slikami: V. Fišer-Pristovšek.

– Da, tako se podpisujem zato, ker sem slikala že kot dekle.

Da, prav to je ona, ki jo naj počim; ena izmed petnajstih

VERA FIŠER-PRISTOVŠEK: Njeno življenje je bogato

šolski otrok. Ko sem doraščala, je bila mama huda. To ni za ženske, je pravila, pojdi raje kuhat. Pa veste, kar je prepovedanega, človeka napravi še bolj trmastega.

In Vera je risala tudi v meščanski šoli v Kamniku.

– Ko sem bila potem v Celju na pošti v službi, sva z bivšo sošolko hodili k prof. Jakhelju, ki je takrat poučeval risanje na gimnaziji. Ko pa sem kasneje bila na svojo prošnjo prestavljena na pošto v Ljubljano, sem obiskovala privatno slikarsko šolo »Pobuda«.

Šola je bila pri obrtni šoli na Aškerčevi cesti.

rica.

– Ste dosti razstavljali?

– Prvič v Ljubljani, ko sem se obiskovala slikarsko šolo. Tu, v tem ljubljanskem armijskem domu sem imela retrospektivno razstavo. Razstavila sem veliko portretov, velika platna. V Celju... kot da te moje razstave niso opazili. Akademskim slikarjem danes amaterji niso dosti mar. Biti realist tudi ni v modi. Jaz pa sem realist, veselje imam s tako sliko, kot vidim tisto ali tistega, ki ga slikam. No, razstavljala sem tudi samostojno dvakrat v Celju, sicer pa vsakokrat, ko je bila razstava sekcije. Teh pa je bilo od leta 1949, odkar sekcija obstaja, vsaj dve ali ena na leto.

Z VEČJO POMOČJO BI LAHKO VEČ RAZSTAVLJALI

Imela je občutek, izrazila ga je glasno, da se o njej predolgo pogovarjava.

– V našo sekcijo so bili sprva vključeni tudi amaterski slikarji: Darinka in Milan Lorenček pa Avgust Lavrenčič... Neko leto so se od nas odcepili. Od takrat se združujemo samo amaterji. Največ je žensk, zdaj so le trije moški. Kakih petnajst nas je: Trobejeva je profesorica; Ščuka-Savernikova (njen oče je akad. slikar) je upokojena uradnica; Papičeva in Korošičeva sta gospodinji; Derianijeva je prav tako upokojena uradnica, zdaj delno zaposlena v Celjskem likovnem salonu in tokrat z nami ne razstavlja; Hamova, tudi upokojena uradnica, živi sicer v Ljubljani, razstavlja pa vedno z nami Celjani; Sekuličeva je

nameščenev v laški Pivovarni; Vučler Branko, ki tudi tokrat ne razstavlja, je upokojeni uradnik celjske bolnišnice...

– Kako je z razstavami sekcije v Celju?

– Vsakokratni upravnik Celjskega ljudskega gledališča nam je odstopil prostore gledališke kadilnice brezplačno. Letos pa smo prvič razstavljali v Muzeju revolucije. Kulturna skupnost nam je prispevala denar za najemnino. Tam je več razstavnega prostora in več obiska.

Letos smo razstavljali tudi v Zagorju, v Ptujju, zdaj v Ljubljani. Bomo pa še v Rogoški slatini in v Portorožu. Zelo smo aktivni letos.

Če bi imeli več denarja, bi lahko razstavljali še več. Najemnino za prostore v Ljubljani so nam plačali gostoljubni ljubljanski Samorastniki. A prevoz, dežurstva, to še vedno precej stane. Sto ali dvesto tisoč starih dinarjev pa je malo denarja.

– Ali amaterji kaj prodajo?

– Dosti svojega denarja žrtvujejo za material za slike. Prodajo pa amaterji malo. Portret že najde kupca včasih.

SONJA GAŠPERŠIČ

Vera Fišer-Pristovšek: Majdica – olje

6

ZAPISKI S POTI PO NEMŠKI DEMOKRATIČNI REPUBLIKI

Razstave jutrišnjih mojstrov in druge spodbude

Slika izobraževalnega sistema v nemški demokratični republiki ne bi bila popolna, če ne prikažemo še druge strani, ki praktično pomeni že uvajanje in izkoriščanje znanja posameznika v poklicnem delu in osebnem življenju. Nehote se namreč ob tako široko zasnovanem izobraževanju zastavlja vprašanje: ali je tak sistem ekonomsko upravičen – ali posameznik lahko v polni meri izkoristi tako široko splošno in strokovno teoretično znanje. Delo na delovnih mestih ob tekočem traku, kjer je zaposlenih mnogo delavcev s končano poklicno šolo, je zelo enolično – rutinsko in ne omogoča oziroma ne spodbuja večje ustvarjalnosti. Zato je tudi razumljiv velik pritisk in želje mladine po nadaljnjem višje in visokošolskem izobraževanju, ki pa je, kot smo omenili v prejšnjem sestavku, zelo omejeno. Investicije v znanje mladih ljudi so v NDR dolgoročno zasnovane – vendar z mnogimi ukrepi in akcijami tudi kratkoročno usmerjene in izkoriščane. Vrsta organiziranih akcij je usmerjenih v to, da se vsi mladi delavci – strokovnjaki udeležujejo na najrazličnejših področjih strokovnega in ustvarjalnega dela. Naj omenim le tri najpomembnejše načine stimuliranja mladih za tako udeleževanje.

Prva množična oblika je poklicno tekmovanje učencev, ki je sestavni del tekmovanja vseh delavcev v NDR. V okviru državnega učnega načrta se učenci odločajo v okviru tekmovanja za naloge, ki prispevajo k izboljšanju učnih uspehov in ki so

tesno povezane z nalogami, ki jih opravljajo pri praktičnem delu v podjetju. Organizacija tekmovanja vodijo sindikat, mladinska organizacija in vodstvo podjetja. Najboljši učenci dobe državno priznanje, razen tega pa imajo tudi druge ugodnosti npr.: lahko predčasno končajo učenje ali pa so oproščeni izpitov iz posameznih predmetov ali letnikov; najboljše dela učencev objavijo v strokovnih glasilih; posamezni učenci dobe posebne denarne nagrade ali pa pismena priznanja resornega ministra.

Druga – posebej zanimiva – oblika spodbujanja raziskovalnega, racionalizatorskega in novatorskega delovanja mladih so tako imenovane razstave jutrišnjih mojstrov. Kratko jih označujemo kot MMM (Messe Meistern von Morgen). Pobuda je zrasla iz želje, da spodbude znanstveno-tehnološko ustvarjalnost mladih, da jih usmerijo v iskanje izboljšav v tehniki, tehnologiji in proizvodnosti. Samo v l. 1971 je v tem gibanju sodelovalo preko 800.000 učencev, mladih strokovnih delavcev, inženirjev, znanstvenikov in študentov. Udeleženci tega gibanja so vsi, ki so iznašli kakršnokoli izboljšavo, tehnično novost ali nov proizvodni postopek. Iz množice predlogov in izdelkov izberejo na razstavah, ki jih organizirajo v podjetjih, okrajih, in okrožjih, najboljše in ti gredo na republiške razstave. Posamezni eksponati so lahko delo posameznika, večji del pa je proizvod skupnega razmišljanja in dela. Praktična vrednost

tega udeleževanja ni le udeležba na razstavi, temveč predvsem spodbujanje mladih, da vedno iščejo novo, preizkušajo in uvajajo nove tehnološke in ekonomske dosežke v praktično delo na delovnem mestu. Udeležba v gibanju MMM ima tako tudi veliko praktično vrednost za posamezna podjetja.

Tretja oblika spodbujanja mladih za vsestransko aktivno sodelovanje so mladinski proizvodni obrati (spominjajo me na naše povojne mladinske zadrage). V okviru posameznih podjetij dobe mladi v popolno upravljanje in vodenje posamezne – zaključne obrate, v katerih delajo le mladi. To je posebna čast in priznanje mladim delavcem – obenem pa posebna obveznost in odgovornost, saj morajo biti vzgled vsem drugim obratom oziroma delavcem v podjetju. V okviru proizvodnega načrta mladi delavci sami organizirajo proizvodno in kontrolirajo izvrševanje delovnih nalog. Razen proizvodnega dela skrbijo za lastno izobraževanje in izpopolnjevanje, organizirajo kulturno in kreativno udeleževanje. V teh mladinskih obratih organizirajo tudi praktično izobraževanje učencev.

TILKA BLAHA

Anta Trobej: Tihožitje z vrčem – olje

članov sekcije, ena izmed devetih razstavljalcev, toda že od ustanovitve tudi predsednica te likovne sekcije.

Povabim jo na razgovor. Po stopnicah se vzpenja v drugo nadstropje Doma. Stopa čvrsto, kljub beli glavi, ravno, hitro. S svojo vitalnostjo mi postaja uganka.

– Vse življenje sem telovadila, gibala, mi pravi, ko začuti, da me stopnice utrujajo.

Njena življenjska vitalnost mi je še vedno uganka. Zdaj zavoljo njene življenjske ljubezni do slikanja.

Sediva v sobi uredništva »Naša vojska«. Takoj sva sredi prijetnega klepeta. O njenem slikarstvu in o delu njihove likovne sekcije.

K STERNENU SEM HODILA DVE LETI

– Risala sem že kot pred-

Tam so nas učili Saša Šantel, Mirko Šubic, arh. Kregar in Stern. Večerni tečaj sem obiskovala dve leti. In ker mi je bil Sternov način slikanja zelo všeč, sem ga prosila, če smem hoditi še v njegov atelje. In hodila sem dve leti. Večina sem vadila portret.

Sternen je bil tako prijazen, da je prišel gledat, kaj delam, slikam, še kasneje v Celje, kamor sem se vrnila, ko sem se poročila. Celo za nek model me je navdušil.

– Tokrat razstavljate tudi olje »V topilnici cinka prej«, edini delovni motiv na razstavi, če se ne motim, motiv iz celjske cinkarne.

– Tisto sliko sem hodila slikat ob štirih zjutraj. Nekdo mi je svetoval, da je prav takrat obrat v najbolj zanimivi delovni fazi. Delavci v tovarni pa so govorili, da sem gotovo profesio-

uradnica pri celjskem Merxu; Golež Alojz je železničarski nameščenev; Pratnemer Anton je

ODDELEK POKLICNE KOVINARSKÉ ŠOLE

Na Muti ob Dravi bo odprl Šolski center Velenje z novim šolskim letom 1973/1974 dislocirani oddelki 3-letne poklicne kovinarske šole. V prvi letnik bodo vpisali 25 učencev, ki so z uspehom končali osnovno šolo. Pobudo za odprtje dislociranega oddelka poklicne kovinarske šole na Muti je dala Tovarna poljedeljskega orodja in livarna Gorenje-Muta, saj v Dravski dolini manjka kvalificiranih kovinarjev.

(EK)

Komentatorjev stolpec

Tuji in domači partnerji o skupnih vlaganjih

Doslej so naša podjetja sklenila z inozemskimi partnerji v celoti 79 pogodb o skupnih vlaganjih, pri čemer na Slovenijo odpade 29 tovrstnih pogodb, na Srbijo 21, Hrvaško 16, Bosno in Hercegovino 9, Makedonijo 3 in Črno goro 1 pogodba.

Vrednost skupaj z inozemskimi partnerji vloženih sredstev znaša 1,8 milijarde din, pri čemer po višini prednjačijo firme iz Italije, ki so v jugoslovansko gospodarstvo investirale 447 milijonov din, sledijo jim podjetja iz ZR Nemčije z investicijskimi naložbami v višini 361 milijonov, nato firme iz ZDA s kapitalnimi vložki v višini 234 milijonov din.

S podjetji iz vzhodnoevropskih, socialističnih držav sta bili doslej sklenjeni le dve pogodbi o skupnih vlaganjih, in to z NDR ter Češkoslovaško, vendar se tudi z njima ter z drugimi vzhodnoevropskimi državami obeta več skupnih naložb v aluminijско industrijo, metalurgijo in verjetno tudi v naftno gospodarstvo (naftovod).

Po strukturi so bile te naložbe usmerjene s pretežnim delom v kovinsko-predelovalno industrijo (874 milijonov din), nato v barvasto metalurgijo (191 milijonov), kemično industrijo (161 milijonov) in gumarsko industrijo (132 milijonov). Značilno je, da je bila maksimalno dovoljena kapitalna udeležba tujih firm v višini 49% dosežena le za 28 od skupno 79 sklenjenih pogodb, katerih vrednost pa je razmeroma nizka. Precej pogodb je takih, da udeležba tujih firm ne dosega niti 25% skupnih vlaganj. V Srbiji na primer znaša udeležba kapitala inozemskih partnerjev v skupnih naložbah komaj okrog 13%.

Značilno je tudi, da doseganje skupne naložbe zaostajajo tudi za planskimi predvidevanji. Petletni plan za obdobje 1971-1975 je predvideval, da bo v okviru skupnih vlaganj pri nas angažiranih 4,76 milijarde din. Dejansko pa so bile v treh in pol letih omenjenega obdobja dosežene tuje naložbe v višini le nekaj več kot tretjine predvidenega zneska po pogodbah, medtem ko je bilo doslej realiziranih le nekaj več kot milijarda din (22,6%) tujih naložb v okviru predvidenih skupnih vlaganj z našimi podjetji.

Spričo tega se vsiljuje vprašanje, zakaj zanimanje inozemskih podjetij za skupna vlaganja z jugoslovanskimi partnerji ni večje? Kot kaže je poglavitna ovira pri tem nestabilnost našega trga in gospodarstva poleg pogostih sprememb gospodarskega in zunanjetrgovinskega instrumentarija. Vrh tuje partnerje od vlaganj v Jugoslaviji odvrča različnost v sistemu obračunavanja stroškov, dohodka in davščin ter nezadostne nizke stopnje akumulativnosti in rentabilnosti naših podjetij. Tako na primer v doslej najboljšejušnem aranžmaju te vrste, kar jih je bilo sklenjenih pri nas, tuji partner dosega dobiček na vloženi kapital v višini le 2 do 3% namesto planiranih 15%.

Doslej je bila ena izmed preprek za močnejši dotok tujega kapitala tudi odsotnost jamstev tujih vlad za denar, ki ga njihovi rezidenti vlagajo v Jugoslaviji, kot oviro pa najpogosteje omenjajo tudi togost naših ekonomskih instrumentov in predpisov.

Ko smo torej našli poglobljene zadržke in pomisleke tujih vlagateljev, naj navedemo še pomisleke in objektivne razloge, zaradi katerih naša podjetja kljub akutnemu pomanjkanju zaradi investicijskih sredstev ne izkoriščajo v večji meri možnosti hitrejšega razvoja ob pomoči tujega kapitala. Takšni mešani aranžmaji namreč povzročajo nujno dvojno vodenje knjigovodstva in zapletajo tudi postopke pri upravljanju skupaj s tujimi partnerji zgrajenih kapacitet. Čeprav našim podjetjem olajšujejo prodor na tuje trge in jim navadno prihranijo tudi običajno visoke stroške za razvoj in raziskave, takšni aranžmaji sčasoma potisnejo naše organizacije v podrejenost, ki jih ovira pri razvijanju lastne tvornosti.

Ob vsem tem je kljub številnim prednostim skupnih vlaganj utemeljena tudi skepsa in dilema, ali ne bi kazalo po zgledu dosti razvitejše Japonske udeležbo tujih vlaganj diferencirati, jo omejiti v glavnem le na predelovalno industrijo, nikakor pa je ne dopustiti v bazični industriji in drugih pomembnih sektorjih, katerih razvojna samostojnost je v interesu našega narodnega gospodarstva.

NANDE ŽUŽEK

Rezultat razdrobljenosti —
višje cene...

Ko stalni obiskovalci dubrovniskega letališča v Čilipih pri Cavtatu vidijo na stezi letalo ljubljanske čarterske družbe Inex Adria aviopromet, niti z očesom ne trenajo, saj je petica DC-8 pod zastavo „AA“ tako stalen gost tega letališča, kakor bi bila tam doma in ne na Brniku. Pred dnevi, ko je eno teh letal pripeljalo številne slovenske novinarje časopisnih, radijskih in TV hiš na obisk hercegovaške riviere, se je kaj hitro rodila šala: „Kar tri letala „AA“ naenkrat na dubrovniškem letališču. Menda nima „Adria“ v Dubrovniku zasedanje svojega delavskega sveta?“

Razlogi za tako stalno obiskovanje dubrovniskega letališča so seveda daleč od šaljivosti in imajo trdno osnovo v dokaj kruti gospodarski realnosti sodobnega turizma. Kakor so povedali predstavniki „Inex — AA“ na tiskovni konferenci v Igalu, se pogoji za prevoz potnikov z letali močno zaostrejujejo. Konkurenca je vse hujša, razprave o mejah ekonomičnosti prevoza potnikov vse pogostejše. Položaj je zadnje čase tak, da se pri „Inex — AA“ sprašujejo, kako to, da ne morejo najti pravih oblik razumnega sodelovanja s slovenskimi turističnimi organizacijami, ko jim pa to lahko dobro uspeva —

za primer — z dubrovniškim „Atlasom“. Podoben tok razmišljanja gre kajpada tudi v obratni smeri, saj turistične agencije (slovenske) stokajo, da se z „AA“ ne da leteti, ker so cene previsoke.

Po vsem videzu je nekje v računanju napaka. Ali kaj?

Po mnenju „Inex — AA“ leži velik del odgovora v tem, ker je slovensko turistično gospodarstvo neverjetno razdrobljeno.

Težko bi na primer našli agencijo, ki bi bila sposobna spraviti skupaj toliko izletnikov za polet v tujino, da bi bilo letalo polno. Sodobnost pa zahteva serije poletov in ne samo enega. In kdo plačuje našo že kar tradicionalno zaverovanost v ozke okvire in nesposobnost za poslovno sodelovanje med turističnimi agencijami? Kajpada potniki, ki plačujejo (pre)drage letalske in še kakšne druge turi-

stične usluge in na svoj način tudi tisti, ki se ne morejo peljati z letalom, ker jim cena prevoza „skače“ čez njihov standard. Pri „Inex — AA“ na primer zagotavljajo, da bi se cena za njihove polete lahko znižala za 10 do 30 odstotkov, če bi jim bile slovenske agencije sposobne zagotoviti stalnejši in bolj množični dotok potnikov. Vsaka zase že ne, skupaj pa ...

Tig

Letalo „Inex-AA“ na dubrovniškem letališču prav nič slučajno ... Foto: M. Ciglič

MIMOGREDE O TEKOČIH DOGODKIH V LESONITU

Z razvojnimi načrti
nad nočno delo

Za sedaj manjši razvojni načrti, večji pridejo na vrsto kasneje ● Brezplačna topla malica, uspešno reševanje stanovanjskih problemov ● Nočnega dela žensk konec leta 1975

Pogovor v največjem podjetju v Ilirski Bistrici, tovarni Lesonit, je bil resda bolj počitniški, tako mimogrede narejen, vendar sta nam ing. MARKO ČERNETIČ, direktor TOZD Tovarna plošč (prej Lesonit) in ing. VICKO MONTANI, komercialni direktor, navrgla nekaj zanimivih iskric o življenju in delu tega kolektiva.

Podjetje, ki je nastalo letos januarja z združitvijo Lesonita in Topola, namerava letos povečati svoj celotni dohodek kar na 210 milijon

dinarjev, od česar bodo za 1,5 milijona dolarjev izdelki izvozili, pretežno v zahodnoevropske države. Tem deželam, tako so nam povedali, v zadnjem času po količini uvoza krepko konkurira Libija.

Razvojni načrti novega podjetja, ki je zadržalo ime Lesonit, so tisto, kar trenutno najbolj zavzema delovni čas strokovnjakov obeh podjetij, razen seveda ostalih tekočih gospodarskih zadev.

„Zaenkrat uresničujemo le manjše tehnološke izboljšave moderniza-

cije proizvodnje,“ je dejal ing. Montani. „Pri tem računamo predvsem na določene prihranke, tudi deviz pri uvozu surovin, pa seveda izboljšave kakovosti izdelkov. Večje modernizacije pa bodo prišle na vrsto kasneje, kdaj in v kakšnem vrstnem redu, pa zasedaj še ne vemo.“

Kolektiv novega Lesonita se je po združitvi obeh podjetij precej povečal, danes je zaposlenih skoraj 1000 delavcev. S tem pa so dobili drugačne razsežnosti tudi tako imenovani problemi družbenega stan-

darda delavcev. Zato se je pogovor od gospodarskih vprašanj kmalu presušeril na reševanje stanovanjskih problemov, na tople malice itd.

„Pred kratkim smo odprli prenovljeno menzo,“ je povedal direktor TOZD Tovarna plošč, ing. Černetič. „Topla malica v naši menzi pa je še vedno brezplačna. Pred leti smo namreč vpeljali toplo malico zastonj, saj smo ugotovili, da je za podjetje pa tudi za delavca tako boljše. Mnogi delavci namreč niso malicali takrat, ko smo jim še dajali denar za malice, porabili so ga drugače. Ker imamo štirizmensko delo, ki je že zaradi tega napornejše, kot dvoimensko, je za zdrave delavce topla malica zelo važna, za podjetje pa njegova storilnost, ki je tako prav gotovo večja. Za tople malice smo v zadnjih letih izdali skupaj preko 3 milijone dinarjev.“

Drugi pomemben dogodek: pred nekaj tedni so izročili ključne novih stanovanj 13 delavcem. V Lesonitu gradijo večinoma najemna stanovanja za svoje delavce, le del sredstev, zbranih za gradnjo stanovanj, razdelijo v obliki posojil za adaptacijo starih stanovanj ali za gradnjo zasebnih hiš.

„Skrb za stanovanja je sicer težka, saj denarja za ta namen nimamo na pretek,“ je dodal ing. Montani, „vendar se s temi problemi moramo spoprijemati. V naši občini namreč delovne sile primanjkuje, zlasti moških, čeprav do pred nekaj leti temu še ni bilo tako. Spričo tega, da pri osebnih dohodkih ne moremo biti toliko višji od drugih podjetij, da bi delavce zadržali z dohodki in spričo tega, da jih odbija od nas štirizmensko delo, nam dovolj obsežna gradnja stanovanj edina lahko zadrži delavce in privablja nove, ki jih bomo ob uresničevanju naših razvojnih načrtov še potrebovali.“

V zvezi s tem so kajpak povezani tudi problemi ob ukinitvi nočnega dela žena. V Lesonitu je precej žensk zaposlenih ponoči. Računajo, da jih bodo premestili na druga delovna mesta do konca leta 1975, seveda s „pomočjo“ uresničenih razvojnih načrtov. Nerodno je, da moških delavcev ni moč dobiti dovolj, po drugi strani pa za ženske ni dovolj delovnih mest v občini. Vendar v podjetju trdno računajo, da bodo tudi ta problem uspešno rešili.

rb.

Za skladnejšo
gospodarsko rast
koroške regije

Ustanovitev enote Ekonomskega centra Maribor za koroško regijo ● Samoupravni sporazum o ustanovitvi naj bi občinske skupščine in večje delovne organizacije podpisale septembra

Ekonomskega centra Maribor bo pripravil do konca meseca avgusta dokončni predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi posebne enote Ekonomskega centra Maribor za koroško regijo. Predlog sporazuma, v katerem bodo posebej razčlenjeni skupni interesi za ustanovitev enote, pa bi v mesecu septembru obravnavali in potrjevali na sejah koroških občinskih skupščin ter na sejah samoupravnih organov 8 največjih organizacij združenega dela tega območja. Predvidoma 1. oktobra naj bi že začela z delom enota Ekonomskega centra Maribor za koroško regijo s

sedežem na Ravnah na Koroškem.

Mnogo so ugotavljali, da so še zmeraj odprti problemi socialno ekonomskega in regionalnega razvoja Koroške. To območje še ni postalo funkcionalno oblikovana regija. Vse občine pa tudi še nimajo izoblikovanih razvojnih usmeritev. Zato je tudi razumljivo, da se je Koroška v zadnjih 10 letih razvijala med vsemi slovenskimi območji najpočasneje. Tudi zaradi slabosti pri programiranju in ugotavljanju skupnih interesov in skupnih razvojnih smeri.

Enota Ekonomskega centra

Maribor, katere delo naj bi usmerjali nosilci družbenoekonomskega razvoja Koroške, bo v pravi fazi programsko osvojila izdelavo razvojnih načrtov posameznih občin, v katere pa bi že vnašala skupne regionalne cilje. Ob kadrovske in organizacijski okrepitvi pa bi začela s samostojnimi regionalnimi raziskavami.

Občinske skupščine in organizacije združenega dela morajo letos zagotoviti za delo te nove institucije nekaj manj kot 200.000 dinarjev, prihodnje leto pa 460.000 dinarjev.

(An)

VOLAN

LJUBLJANA,
Kersnikova 6

VAM NUDI

- osebna vozila „ŠKODA“ po zelo ugodnih cenah in vozila znamke „SUNBEAM“ z deviznim plačanjem,
- vse vrste prikolic, kiper prikolic in polprikolic različne nosilnosti,
- prokolice za osebna in terenska vozila, za prevoz karamboliranih vozil,
- vse vrste tovornih vozil, klasičnih in kiper, različne tonaže domače proizvodnje in iz uvoza,
- traktorje in druge kmetijske stroje,
- gradbeno mehanizacijo različne vrste,
- dostavna vozila znamke VW z enojno in dvojno kabino in kombibuse.

Ko nas boste obiskali, boste zadovoljni. Za vse informacije prosimo, da se obrnete na telefon št. 061 — h. c. 310-361 int. 04, a za osebna vozila int. 05.

Skrb za zaposlene ženske

S problemi zaposlenih žensk v železarni Jesenice se ukvarja več strokovnih služb od socialne do zdravstvene. Še posebno pozornost in pomoč nudijo delavkam, ki imajo težave z varstvom, zdravstvene težave ter delavkam, ki so zaposlene v proizvodnji in na nočnih dnevih.

V železarni dela ponoči še vedno 170 žensk, predvsem v predelovalnih obratih, strojnem vzdrževanju in energetskih obratih. Čeprav je v nočnih izmenah lani delalo 34 delavk več kot letos, si še vedno prizadevajo, da bi nočno delo popolnoma ukinito ali vsaj močno omejili.

Delavke, ki delajo ponoči, imajo vrsto raznih ugodnosti, v zadnjem času pa bodo med njimi in tudi ostalimi izvedli anketo, s katero želijo dobiti popolno sliko problemov in težav, s katerimi se srečuje jeseniška delavka na delovnem mestu in doma. Razen tega so v železarni tudi že začeli z akcijami, da obiskujejo zaposlene v obratih in se o problemih delavk na delovnem mestu, o njihovih socialnih in zdravstvenih težavah, pogovore z njimi. S takimi akcijami, ki so potekale do sedaj v obojestransko korist in zadovoljstvo, bodo v prihodnje še nadaljevali.

M. R.

Več strojev za asfalt

Pred kratkim so predstavniki krškega podjetja Kovinarska podpisali s štirimi domačimi in tujimi partnerji pogodbo o skupnem vlaganju v razširitev tovarne za opremo asfaltnih baz. Zahodnonemški firmi Wibau in DEG ter ljubljanski Commerce bodo skupaj s Kovinarsko vložili v povečanje proizvodnje 82 milijonov dinarjev. V glavnem gre za povečanje proizvodnje strojev za asfalt. Predvsem zato, da bi lahko realizirali z asfaltnimi bazami Wibau načrte o modernizaciji jugoslovanskega cestnega omrežja.

Kovinarji v Krškem pa ne bodo povečali samo proizvodnje strojev za asfalt ampak tudi proizvodnjo naprav za kemično in naftno industrijo, kovinskih konstrukcij in montažnih silosov. Približno tretjino proizvodnje bodo namenili za izvoz v ZR Nemčijo ter v bližnjevzhodne in severnoafriške države.

M. BRECL

Preurejena »ERA«

Trgovsko in proizvodno podjetje »ERA« Velenje nadaljuje z uresničevanjem programa novogradnje trgovskih lokalov in obnove obstoječih trgovskih lokalov. Zadnje nedeljo, so izročili namenu preurejeno samopostrežno trgovino v Vinski gori pri Velenju. Vaščani Vinske gore so bili veseli, da so se v velenjski »ERI« spomnili tudi na njihov kraj in jim uredili sodobno trgovino.

(vš)

SPREJET SANACIJSKI PROGRAM TRBOVELJSKE STROJNE TOVARNE

Za nadaljnjo preusmeritev

V trboveljski Strojni še naprej proučujejo možnosti za postopno izboljšanje sedanjega položaja kolektiva ● Eden od pomembnih ukrepov je tudi sanacijski program ● Pripravljali so ga tri mesece ● V njem so našli ukrepe, s pomočjo katerih naj bi si kolektiv zagotovil svoj nadaljnji obstoj, ni pa v njem načrtovanega nadaljnega razvoja, ker za to pripravljajo drug načrt, ki ga bodo izdelali tudi s pomočjo tujih strokovnjakov

Najpomembnejša značilnost sanacijskega programa trboveljske Strojne tovarne je nedvomno ta, da daje navodila za tipizacijo proizvodnega programa, se pravi za izdelovanje vseh tistih vrst blaga, ki jih v podjetju ne mislijo opustiti, ker je po

njih še povpraševanje. Pred leti so v Strojni tovarni izdelovali veliko jamskega podpora, predvsem stojk. Proizvodnja teh vrst blaga je predstavljala celo 30 odstotkov letnega obsega gospodarjenja. Zaradi znanih razmer v rudarstvu in zato, ker

tudi na Vzhodu omejujejo uvoz teh izdelkov, so v Strojni tovarni bistveno zmanjšali izdelovanje teh stojk. In še nekaj je treba ob proizvodnji stojk povedati: včasih so imeli pri vsaki stojki dokajšen dobiček, danes jih izdelujejo z izgubo. Vzroki za to so na dlani: samo letos se je reprodukcijski material podražil za 30 odstotkov, cene stojk pa so zamrznjene. Razumljivo je, da v takih razmerah kolektiv ne bo vztrajal pri proizvodnji teh vrst blaga, zato jih bo letos izdelal samo še omejene količine.

Zmanjšanje investicijskih naložb v tistih industrijskih panogah, ki jih je kolektiv Strojne oskrboval s takšnimi ali drugačnimi napravami ali stroji, že vseskozi občutijo v tem podjetju. Pomanjkanje obratnih sredstev ali sredstev za delno kreditiranje teh ali onih vrst opreme odjemalcem, je druga, prav tako velika težava kolektiva Strojne tovarne. Zato se v podjetju vztrajno lotevajo še drugih načrtov v zvezi s preusmerjanjem. Tržne analize so jim pred meseci odkrile, da pri nas nihče ne izdeluje manjših vrst posebnih sodobnih nakladalcev. Zato so začeli pripravljati proizvodnjo teh izdelkov. Prvič jih bodo predstavili na zagrebškem velesejmu. Pričakujejo, da bo po njih precejšnje povpraševanje.

To pa še ni vse, kar pripravljajo v Strojni tovarni. Lotevajo se nekaterih drugih načrtov, ki

naj bi kolektivu omogočili trajnejšo perspektivo. Za zdaj pa je najpomembnejše, da si zagotovijo dovolj dela. Polletni rezultati povedo, da so v podjetju, kljub težavam, uspeli izpolniti 98 odstotkov predvidenega obsega proizvodnje. Dosegli so skoraj 69 milijonov celotnega dohodka, dohodek pa je znatno manjši in ostanek dohodka znaša samo 64 odstotkov predvidenega plana. Ta podatek nazorno kaže zmanjševanje ekonomičnosti poslovanja v Strojni

tovarni in prav to je tudi preprečilo, da bi v podjetju izplačevali tolikšne osebne dohodke, kot so jih predvidevali za čas do prvega polletja letos.

V Strojni tovarni ugotavljajo, da si bodo, če bodo dovolj vztrajni, lahko zagotovili dovolj dela za realizacijo predvidenega obsega gospodarjenja v letu 1974. Največ si obetajo od leta 1975 in od uresničevanja načrtov, po katerih bodo v Strojni tovarni prešli na novo proizvodnjo, o kateri pa danes še ne morejo širše govoriti, ker želijo dobiti najprej vsa zagotovila, da bo novi program dejansko možno uresničiti.

(m)

LJUDJE, KI VEDO, KAJ HOČEJO

Dvajset let lesnoindustrijskega podjetja »LES« v Ptuj

„LES“, lesno industrijsko podjetje v Ptuj praznuje letos dvajsetletnico svojega obstoja, dela in prizadevanj. Prav v letošnjem – jubilejnem letu, so doslej zelo ugodne proizvodne in poslovne uspehe. Drugo, za prihodnost tega ptujskega podjetja pomembnejšo prelomnico, pa pomenijo prizadevanja, ko naj bi v bližnji prihodnosti prešli od primarne na finalno lesno industrijsko proizvodnjo. O prehojenju poti in o njihovih načrtih je tekla beseda z direktorjem podjetja Antonom Žagarjem.

OD POSTAVLJANJA TEMELJEV DO DANES

V svojem dvajsetletnem obdobju je podjetje LES preživelo več reorganizacij in temu bi lahko dejali, da je kolektiv iskal pota nadaljnega razvoja. Do leta 1960 so poslovali v okviru Zadrzne zveze in se ukvarjali predvsem s trgovsko dejavnostjo. Leta 1963 pa sta se k 80-članskemu kolektivu pripojila Žaga Ptuj ter Mizarstvo in žaga v Apačah pri Gornji Radgoni. Nekaj pozneje so ustanovili še žagarski obrat v Novem Marofu.

Kolektiv „LES“ šteje danes okrog 300 zaposlenih, vendar pa računajo, da se bo do njihovega srebnega jubileja povečal za okrog 200 delavcev.

IZ LETA V LETO VEČJI PORAST PROIZVODNJE

Lani je kolektiv podjetja LES ustvaril za 55 milijonov dinarjev

bruto proizvodnje. V letošnjem letu predvidevajo, da bo vrednost bruto proizvodnje porasla na 65 milijonov dinarjev. Dobra polovica proizvodnje gre na račun primarne lesne predelave na žagah, na katerih bodo letos razžagali okrog 22.000 kub. metrov hlodovine listavcev, ki jo odkupijo od gozdnih gospodarstev in drugih organizacij, ki gospodarijo z gozdovi. Velja omeniti, da v Apačah pri Radgoni že nekaj let izdelujejo tudi sobno pohištvo.

Ostali promet ustvari kolektiv podjetja LES v trgovini. Z gradbenimi materiali, predvsem s stavbnim pohištvom, praktično zalagajo celotno ptujsko območje in posamezne predele v SR Hrvaški in Vojvodini, saj imajo v Pitomači in v Novem Sadu tudi svoje poslovalnice. Te so dobro založene z vsemi vrstami rezanega lesa, prodajajo pa tudi keramične in opečne izdelke ter vse vrste trdega in tekočega goriva.

Svojih izdelkov pa kolektiv LES ne prodaja samo po Jugoslaviji, temveč jih tudi izvažajo v petnajst držav Evrope, zlasti v Italijo, v Sovjetsko zvezo, na Poljsko ter v več držav Afrike. Letos bodo izvozili nad 10.000 kub. metrov rezanega lesa, kar je nedvomno dokaz dobrega poslovanja in vodenja podjetja.

NOVA TOVARNA – ZAGOTOVILO ZA NADALJNI RAZVOJ

Kolektiv podjetja LES je si čez dosedaj zgradil v Ptuj nove

proizvodne prostore, kupili so nove stroje za žage, za mizarstvo, zgradili so skladišča, kupili transporterje, vpeljali tekoče trakove, vendar s tem še niso zadovoljni. Njihova prizadevanja so sedaj usmerjena v naslednje petletno obdobje, v katerem želijo ne samo podvojiti proizvodnjo, temveč tudi dvigniti stopnjo industrijske finalizacije lesa. Zato nameravajo v Ptuj ob žagarskem obratu zgraditi obrat za finalno predelavo.

„Menim, da so v finalni predelavi lesa še naše velike, neizkoriščene rezerve, zlasti zavoljo tega, ker so tudi v Ptuj možnosti za industrijsko finalizacijo lesa, ki ga posekajo v glavnem na območju Haloz in Slovenskih goric...“, nam je dejal Anton Žagar, ki je lani prevzel posle direktorja v podjetju LES.

Ob tem, ko delovni kolektiv podjetja LES dobro ve v katero smer bo naravnal svoj prihodnji razvoj, pa tudi upravičeno pričakuje pomoč družbe, še posebej zavoljo tega, ker delavci živijo in ustvarjajo na gospodarstvo nerazvitem področju.

DVE TESNO POVEZANI POTI

Hkrati z modernizacijo proizvodnje pa si kolektiv podjetja LES prizadeva posodobiti in poglobiti samoupravne odnose, saj je oboje kar najtesneje povezano med seboj. Zavedajo se, da ne morejo pričakovati dobrih

LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE PTUJ

proizvodnih in poslovnih rezultatov, če pri tem ne bodo poskrbeli tudi za ustrezne strokovne kadre, ki jim jih sedaj primanjkuje. Hkrati pa dobro vedo, da morajo izgraditi tak samoupravni sistem, ki bo omogočal, da bo sleherni proizvajalec soodločal o stvareh, ki so pomembne zanj in za podjetje.

V kolektivu LES so že izdelali shemo bodoče organizacije podjetja in samoupravne ureditve. Predvidevajo, da bodo imeli dve temeljni organizaciji združenega dela, in sicer TOZD proizvodnje in TOZD trgovske dejavnosti, ki bosta dokaj samo-

stojno razpolagali z ustvarjenim dohodkom ter imeli še druge pristojnosti. V obeh TOZD predvidevajo osem obratnih svetov. Najnižja oblika delavskega samoupravljanja bo že delovna skupina, medtem ko bo najvišji organ skupščina organizacije združenega dela. Vsekakor je dokončna organizacija še stvar razprave, težila pa bodo k temu, da bodo čim bolj razvili neposreden vpliv slehernega proizvajalca na politiko gospodarjenja v podjetju.

Kolektiv podjetja LES marljivo dela, razen tega pa se njegovi člani tudi nenehno usposab-

ljajo, da bi bili kos nalogam, ki jih čakajo v nadaljnjem razvoju. Ne boje se, da bi jim sedanje neugodne razmere na tržiščih ogrozile njihovo nadaljnjo rast, čeprav se zavedajo, da nadaljnji razvoj podjetja ne bo tako hiter, kot bi si ga želeli in da bo tudi v bodoče treba premagovati številne prepreke. Pripravi pa so, da bodo z njim lastno zavzetostjo do dela uresničili zastavljene cilje, ki so enaki ciljem družbenopolitičnih skupnosti, na katerih teritoriju je prisotna dejavnost podjetja LES iz Ptuja.

EP

V MEKI PLANINSTVA ZA TISTE, KI LJUBIJO NEOSKRUNJENO NARAVO

NA DURMITOR!

Vemo, da Durmitor leži med Pivo in Taro, vendar ga domači in tuji planinci »odkrivajo« šele zdaj

Poleg mogočnih Julijskih Alp, čudovito razglednih in cvetočih Karavank, Grintovcev, Savinjskokamniških planin in zelenega Pohorja se Jugoslavija ponša tudi s Prenjem, Čvrnico in še prav posebej s komaj odkritim in enkratnim Durmitorjem med Pivo in Taro.

Središče Durmitorja je prijazno durmitorsko mesto Zabljak, kamor vodijo poti iz Črnogorskega primorja preko Titograda, Nikšića in Šavnika ali pa po reki Morači preko Kolašina in

mostu na Djurdjevič Tari. S severa pa lahko prideš v Zabljak preko Sarajeva, Goražda in Plevlja. Vseposvdo je potovanje enkratno, polno zanimivosti in znamenitosti.

Mogočne kulise, ki se rišejo na obzorju nad Zabljakom, se dvigajo 1100 metrov čez planoto, polno gorskih jezer. Svetovno znana kanjona Tare in Pive pa se grezita novih tisoč metrov do gladine kristalno čistih rek, ki predstavljata eldorado svetovnega kajakaštva na divjih vodah.

Nad visoke planote Zabljaka vabijo obiskovalce fantastično izoblikovani skalni vršci, ki dosežejo preko Savinega Kuka 2312 m, Sljemena 2420 m ter drugih vrhov svoj vrh s Bobotovim Kukom 2522 m, ki kraljuje nad vso gmoto Durmitorja.

Zanimiva in ogleda vredna je v masivu Durmitorja tudi Ledena jama, ki s svojimi ledenimi stalaktiti in stalagmiti zadovolji in navduši vsakogar. Posebna znamenitost v Durmitorju so tudi številna kristalno čista jezera, tako Črno jezero (poleg samega Zabljaka). Zmijino jezero grede in najvišje ležečim durmitorskim naseljem Bosačo. Jezero Zeleni vir 1990 m pod Zubci, Minim Bogazom in samim Bobotovim Kukom je kristalno čisto, zeleno gorsko oko. Malo in Veliko Skrčko jezero na višini 1732 m pa sta veličasten okras Prutašu – 2400 m, ki s svojimi stenami vabi najdrznejše plezalce, naj se poskusijo z njimi.

Durmitor privablja iz leta v leto vedno več ljubiteljev samote, lepote in veličine z vsega sveta. Mimo fantastične Stožine (1900 m) prihajajo v Mlječni Do, obiskujejo Valoviti Do in se navdušujejo nad okrešljem Velike Karlice, kjer beograjski in srbski alpinisti že gradijo spominski bivak dr. Rastku Stojanoviču. Ta postojanka bo velik in pomemben prispevek k nadaljnji zdravi rasti planinstva, visokogorskega smučarskega in plezalnega športa ter alpinizma v Durmitorju. V masivu Durmi-

torja so tudi številni katuni, v katerih prijazni pastirji radi postrežejo z durmitorskimi posebnostmi: sladkim in kislim mlekom, sirom in kajmakom, pa tudi prenočišče ponudijo, če je taka potreba. Po grebenih, dolih, vrhovih in katunih Durmitorja se pretaka iz leta v leto vedno večja reka domačih in tujih ljubiteljev samote in lepote. Pojdite na to pot tudi vi, da ne boste med zadnjimi, ki še uživajo v neoskrunjeni naravi. U. Z.

Najprej je tako, kot bi se sprehajal kje po livadah na Pokljuki, potem pa pot pod noge čez pečevje in skalne odstavke v pobočju, ki postaja vse bolj strmo, vendar nič bolj nevamo kot gorski svet, ki ga običajno obiskujejo planinci. To je Durmitor. Na našem posnetku vidimo skupino planincev PD PTT Ljubljana na njihovem izletu proti Čurovcu. Foto: Jože Dobnik

PRED NADALJEVANJEM
DŠI OBČINE
SLOVENSKE KONJICE

Vodi »Kostroj«

Od osmih športnih panog, kolikor jih je v programu letošnjih sindikalnih športnih iger na območju občinskega sindikalnega sveta Slovenske Konjice, so jih pet že končali v zimskem in spomladanskem obdobju, ostale tri pa bodo izvedli v septembru in v začetku oktobra. Skupaj se je prijaviło devet ekip, pokroviteljstvo pa so prevzela tri podjetja kovinske stroke, to je tovarna usnarjskih strojev »KOSTROJ« v Slovenskih Konjicah, tovarna kovinskih izdelkov in livarna v Vitanju ter obrtno kovinsko podjetje v Vitanju. V prvem delu tekmovanja so izvedli smučanje, šah, namizni tenis, streljanje in nogomet, v jesenskem obdobju pa bodo na vrsti še tekme v rokometu, košarki in odbojki.

Sicer pa so bili v dosedanjih srečanjih najbolj uspešni športniki iz podjetja »KOSTROJ«, ki so zbrali 16 točk. Njim sledijo s 14 točkami tekmovalci iz kovaške industrije Zreče, ekipa industrijskega kombinata »KONUS« pa je zasedla z 9 točkami tretje mesto. Obisk gledalcev na posameznih tekmah je bil dokaj dober.

Svečan zaključek iger bo ob letošnjem praznovanju občinskega praznika konjiške občine, to je 12. oktobra. Ob tej priložnosti bodo podelili pokale, diplome in nagrade zmagovalnim ekipam.

V. L.

ZELENA LUČ ZA RAZMAH REKREACIJSKEGA SMUČANJA
TUDI V ŠALEŠKI DOLINI

VLEČNICA IN ŠE KAJ NA ŠALEKU

Vse doslej v Šaleški dolini ni bilo pravih možnosti za razmah rekreacijskega smučanja. Že to zimo pa bo storjen odločilni preobrat. Na severnem pobočju Šaleka nad Velenjem namreč že urejajo teren in opravljajo ostala zemeljska dela za bodoče zimsko smučarsko središče, ki bo za začetek dobilo 350 m dolgo vlečnico z zmogljivostjo okoli 700 smučarjev na uro. Na pobočjih Šaleka bodo v prvi fazi uredili tudi dve smučarski progi. Prva bo dolga blizu 700 metrov in bo imela le 80 m višinske razlike; primerna bo torej tudi za še čisto »rosne« začetnike. Druga proga bo nekaj krajša, vendar strmehja. Po njej se bodo radi spuščali tudi zahtevnejši smučarji.

Gradbeni odbor za ureditev novega smučarskega središča v Velenju, njegovo delo sta doslej materialno podprla GORENJE in Sob Velenje, pa si je zastavil še druge obetavne načrte. Tako že v sedanji fazi gradnje pripravljajo vse potrebno za električno razsvetlavo na celotnem kom-

pleksu, kar bi omogočalo smučanje tudi v večernih urah. Razen tega pa bodo po vsej trasi položili tudi vodovodne cevi s priključki za naprave za izdelovanje umetnega snega. Snežni top bo torej lahko ustvarjal belo opojnost tudi tedaj, kadar narava z njo ne bi bila dovolj radodarna. To pa pomeni, da bo po dograditvi na-

LJUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 681

ZA DOM IN OPREMO
TAPO
OBLAZINJENO POHIŠTVO

LJUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 685

prav prenekateri občan imel možnost, da se v sorazmerno zelo dolgem času od zgodnje zime do kasne pomladi v neposredni bližini doma lahko za kratek čas sprosti na smučiščih Šaleka in da se te oblike prepotrebne rekreacije poslužuje takorekoč vsak dan v zimskih mesecih.

L. OJSTERŠEK

Za tople poletne dni je Modna hiša pripravila vrsto elegantnih oblek in kompletov, ki bodo prijetno in modno osvežili vsako še tako zahtevno garderobo. Tudi za žene z ne več vitko postavjo v Modni hiši niso pozabili, saj je izbira oblačil za močnejše postavne res pestra in bosta mati in hči zlahka našli sebi primeren model. Nakup v Modni hiši vas ne bo razočaral.

Taka je prenovljena Tržaška koča na Doliču pod Triglavom: Foto: inž. Pavle Šegula

Praznik pod Triglavom

Ob vse večjem razmahu planinstva ljubitelji gora čedalje teže najdejo prostor in prenočišče v obstoječih postojankah. Zaradi pomanjkanja sredstev, ki je marsikdaj posledica mačehovskega vrednotenja narodnoobrambnega, vzgojnega, rekreacijskega in športnega pomena planinstva, obstoječe planinske kočice marsikod propadajo, da o novogradnjah niti ne govorimo.

Bolj ali manj uspešna so le tako imenovana, »jubilejna« leta, ko najširši družbeni dejavniki in delovne organizacije bolj radodarno priskočijo na pomoč planinskim društvom. Nekaj podobnega se dogaja tudi letos, ko osrednja slovenska planinska organizacija slavi osemdesetletnico dela in obstoja. Ze dolgo se ni zgodilo, da bi v enem samem letu odprli toliko prenovljenih ali tudi novih postojank, kot smo jih letos, oziroma kot jih še bomo ali pa jih vsaj začenjamo graditi.

Najnovejše slavje ob novi delovni zmagi je bilo v nedeljo na Doliču, kjer so odprli povečano Tržaško kočo. V prejšnji, pred 20 leti odprti koči, je bilo samo 40 prenočišč, v prenovljeni, povečani in modernizirani stavbi pa jih je kar 120 več, da ostalih pridobitev sploh ne omenjamo. Z vsem udobjem in možnostmi prenočevanja, ki jih zdaj nudi Tržaška koča, upravlja jo PD

Gorje pri Bledu, se bo ta planinska postojanka nedvomno spremenila iz izrazito tranzitne točke v pomembno izhodišče na Triglav z južne strani. Vzpon po tako imenovani Kugyjevi poti ni težak, traja pa dobri dve uri. Iz doline Zadnjice v Trenti, do koder je možno priti tudi z avtomobilom, je torej najvišji jugoslovanski vrh dosegljiv prej kot v štirih urah hoda.

R. N.

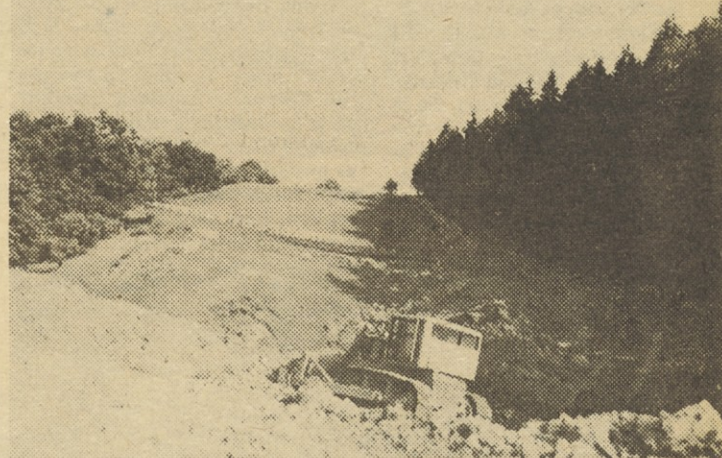
GIP GRADIS LJUBLJANA

Že XIX. letne športne igre

Pred ŠIG gradbincev Slovenije bodo v športnem parku na Kodeljevem v dneh 24. in 25. avgusta imeli svoje, že XIX. delavske športne igre tudi športniki GIP Gradis Ljubljana. V sedmih športnih disciplinah, kegljanju, malem nogometu, šahu, streljanju, balinanju, odbojki in namiznem tenisu bo nastopilo okoli 500 športnikov iz vseh TOZD v sestavi GIP Gradis.

O poteku in rezultatih te prireditve bomo še poročali.

R. N.

Zemeljska dela za ureditev novega zimsko športnega središča na Šaleku gredo h kraju. Ostaja še montaža vlečnice, polaganje kablov za razsvetlavo ter vodovodnih cevi, na katere naj bi bila priključena tovarna snega – snežni top – Foto: L. Ojsteršek

CELJE

Gradbinci za ŠIG 73

Kot vsako leto bodo gradbeni delavci s celjskega področja tudi letos številno zastopani na »olimpiadi« gradbenih delavcev. Nastopilo bo kar pet delovnih organizacij. Športniki teh kolektivov bodo poskušali v športnem parku Kodeljevo osvojiti kar najboljša mesta.

Najmočnejše zastopstvo bo na igre poslal Ingrad. Za njim pa bo v Ljubljani največ športnikov Vegrada

iz Velenja, SGP Rogaške Slatine, Opekarne Ljubecna in Remonta. Največ možnosti za lep plasma imajo »ingradovci«, ki so na preteklih igrah vedno igrali vno vlogo, večkrat pa so bili tudi prvaki. Zal letos med nastopajočimi ne bo celjske Obnove, ki je v preteklih letih dosegala lepe rezultate. Prvič pa se bodo na igriščih ŠIG pojavili športniki Remonta iz Celja.

MILAN BRECL

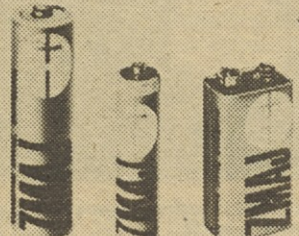
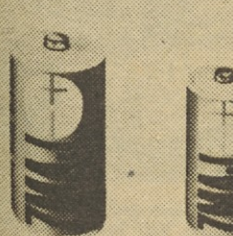
ISKRA ZMAJ

tovarna
baterij in
baterijskih naprav
zmaaj

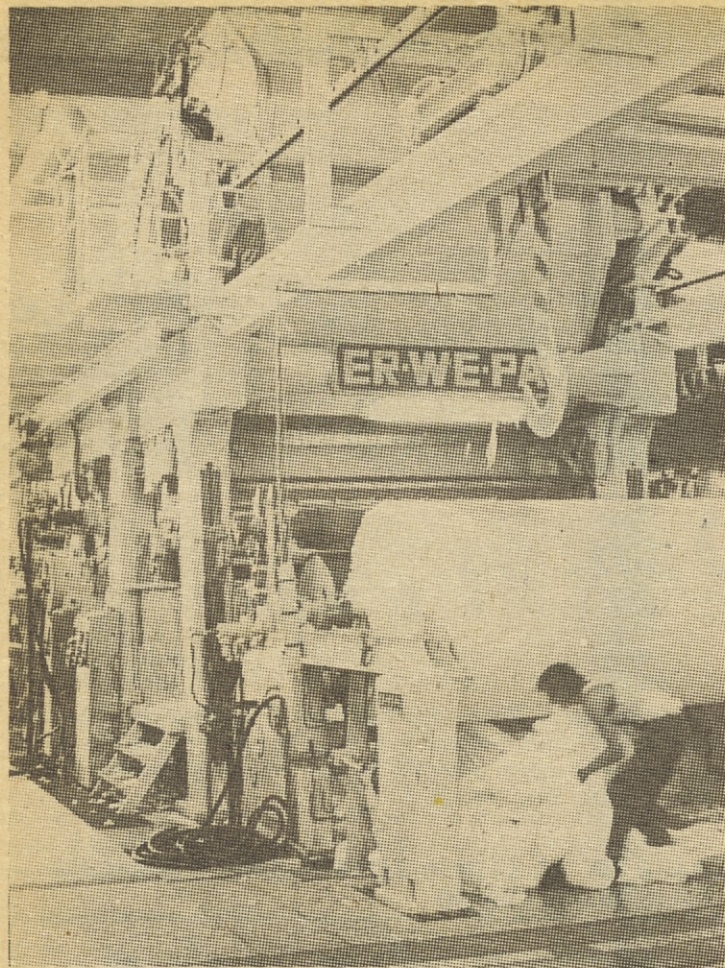
Ljubljana, Smrtniška c. 28

DO LUNE
IN
NAZAJ...
NIKJER
BREZ
BATERIJE
ZMAJ

Peti papirni stroj so poskusno pognali že 25. maja letos, s polno zmogljivostjo pa bo začel delati te dni. To je najmodernejši stroj svoje vrste in lahko naredi tisoč tekočih metrov kvalitetnega papirja v minuti

V drugo stoletje povečana in modernejša

● Sladkogorska tovarna papirja praznuje jubilej z novimi načrti za še večjo proizvodnjo ● Družbeni standard delavcev pri njih ni le obljuba za bodočnost, temveč resničnost, ki jo zaposleni vsak dan občutijo

Sladkogorska tovarna kartona in papirja praznuje te dni 100-letnico obstoja. Razsežni gozdovi, voda Mure in pridni prebivalci teh krajev so bili prvi pogoj za začetek tovarne, ki je nastala pred sto leti. Tovarna, ki je začetno nepomembno proizvodnjo kartona prerasla, se je razvila v najmodernejšo tovarno kartona in papirja, ki se danes mirno lahko postavi ob stran največjim tovrstnim proizvajalcem v Evropi. Z 930 tonami lepenke so začeli. S petim papirnim strojem, ki bo prav ob jubileju začel delati s polno zmogljivostjo, bodo v prihodnjem letu proizvedli kar 52.000 ton kartona in papirja. Od tega pa bodo polovico papirja konfekcionirali doma. 1250 ljudi bodo zaposlovali prihodnje leto. Ti pa bodo ustvarili 350 milijonov bruto produkta letno. To je vsekakor uspeh kolektiva, ki je zrasel ob tradiciji in delu s papirjem in v kraju, ki se je razvijal s tovarno. Sladki vrh je zrasel s tovarno in ta mu je dala tisto, kar so ljudje dajali tovarni.

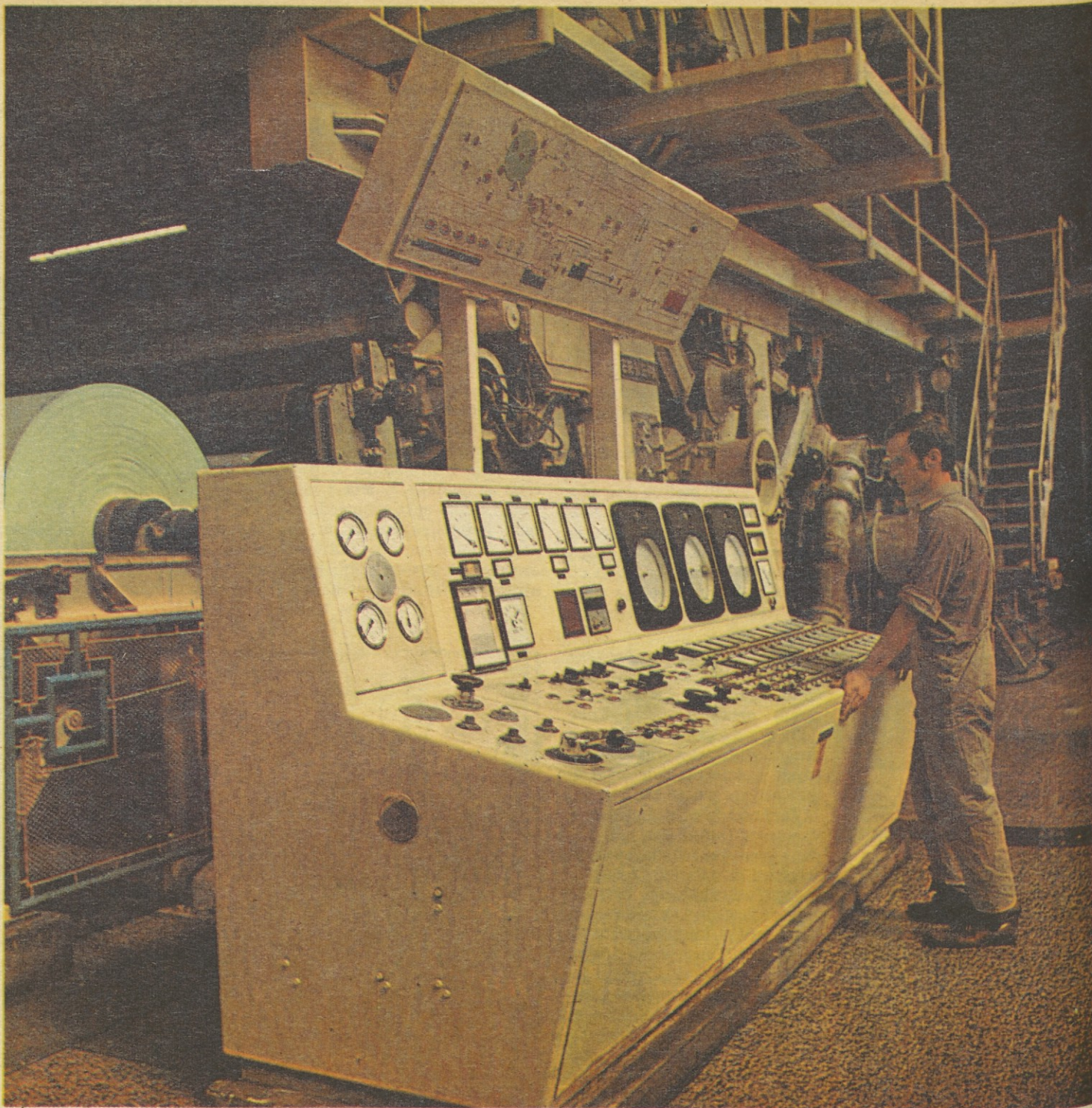
SLADKOGORSKA VČERAJ

Stoletje je pravzaprav dolga doba in v tolikšnem času je mnogo ob-

dobij, krajših ali daljših, ki so odločilna za nadaljnji razvoj. Tako je tudi Tovarna kartona in papirja v Sladkem vrhu preživljala obdobja, ki so odločala o njenem obstoju in nadaljnjem razvoju.

Najpomembnejše je seveda leto 1873, ko je grof Luchessi Palli duca della Grazia začel v Sladkem vrhu graditi tovarno lesovine in lepenke. 1895. leta je tovarna pogorela in so jo čez dve leti ponovno postavili. Pred II. svetovno vojno sta pomembni še letnici 1922 in 1935, ko so postavili prvi stroj za proizvodnjo papirja in še drugega za izdelovanje kartona. Po vojni so se do leta 1948 ukvarjali v glavnem z obnovo med vojno opustošene in zanemarjene tovarne. Osnova za polno rekonstrukcijo tovarne in današnjih dosežkov pa je pravzaprav postavitev termocentrale v letu 1957. Tri leta kasneje so postavili tretji papirni stroj in z njim začeli proizvodnjo higienskih papirjev. Leta 1965 higienske papirje že sami konfekcionirajo.

V letih 1967 in 1968 so šli načrtno v prvo fazo obnove in rekonstrukcije. Zgradili so nove vodo-

Va petin papirnih strojih, kolikor jih imajo v Sladkogorski, lahko v eni minuti naredijo 2285 tekočih metrov papirja. — Foto: A. Agnič

čistilne naprave, nov parni kotel in parno turbino, rekonstruirali celotni elektroenergetski sistem, postavili skladišče za surovine, povečali konfekcijske zmogljivosti in postavili četrti papirni stroj. Drugo fazo obnove rekonstrukcije so začeli pred dvema letoma in jo končujejo letos prav ob slovesnostih stoletnice obstoja.

PRENOVLJENA STOLETNIKA

Danes izročajo v obratovanje popolnoma prenovljeno tovarno, ki je tehnološko in tehnično najmoderneje urejena tovrstna tovarna. Njena zmogljivost 50.000 ton papirja in kartona letno ter 25.000 ton higienske papirne konfekcije pomeni, da dosegajo dve tretjini jugoslovanske tovrstne proizvodnje. Danes proizvaja Sladkogorska 1,25 kg higienskih papirjev letno za vsakega Jugoslovana. Vendar to ni domača potrošnja, saj polovico proizvodnje izvažajo. Samo v lanskem letu so izvozili za 2.766 milijona dolarjev, predvsem papirne konfekcije.

Uspehe, ki so jih Sladkogorci dosegli z načrtnim razvojem posebno po zadnji vojni, je poudaril predsednik častnega odbora za proslavo stote obletnice SERGEJ KRAIGHER, predsednik Skupščine SRS, ki je med drugim dejal:

„Razvoj Sladkogorske je lahko

nazoren dokaz, da je delavec v samoupravnem sistemu zainteresiran in sposoben organizirati in razvijati moderno proizvodnjo in pogoje svojega dela in življenja. Razvoj krajevne skupnosti Sladki vrh in širše okolice pa dokazuje, da se samoupravljanje ne zaustavlja na vratih tovarne. Prispevek, ki ga je podjetje na podlagi samoupravnih odločitev dalo in ga še daje za stanovanjsko izgradnjo, šolstvo, zdravstvo, za izgradnjo bolnišnice, ureditev naselja itd., dokazuje, da imajo delavci, ki razpolagajo z rezultati svojega dela in odločajo o uporabi akumulacije, posluh ne le za svoje probleme in probleme svojega neposrednega okolja. V njihovih odločitvah je vselej prisotna zavest o medsebojni odvisnosti vseh oblik združenega dela ter o nujnosti skladnega razvoja vseh dejavnosti, ki neposredno ali posredno prispevajo k razvoju individualne in družbene produktivnosti dela in izboljšanju delovnih in življenjskih pogojev.“

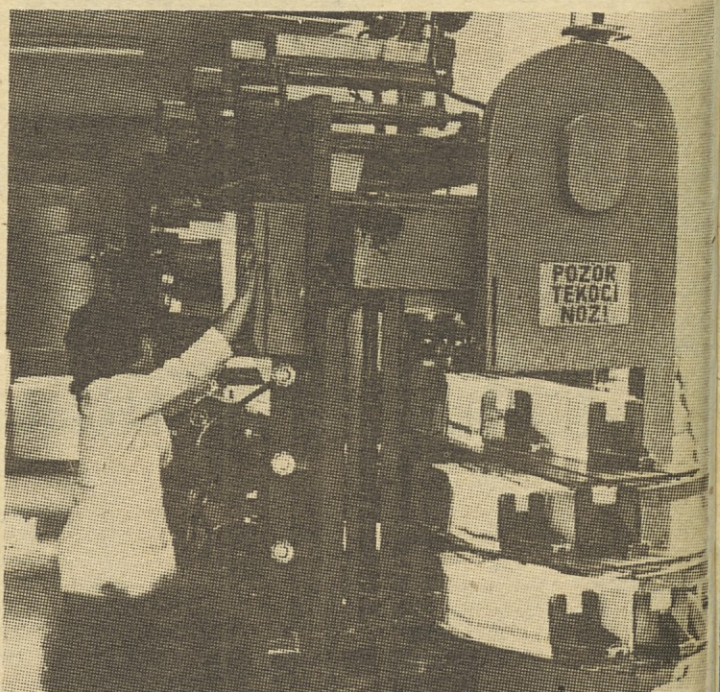
Danes ima Sladkogorska 134 družbenih stanovanj, 35 štipendistov na srednjih in visokih šolah, 74 učencev v šoli za kvalificirane papirničarje, 15 odraslih učencev v šoli za KV papirničarje ter 25 slušateljev srednjetehtniških papirniških šol. Na skladi skupne porabe imajo 8,6 milijona dinarjev, ki so jih namenili za družbeni standard.

TUDI NJIHOV JUTRI JE NAČRTOVAN

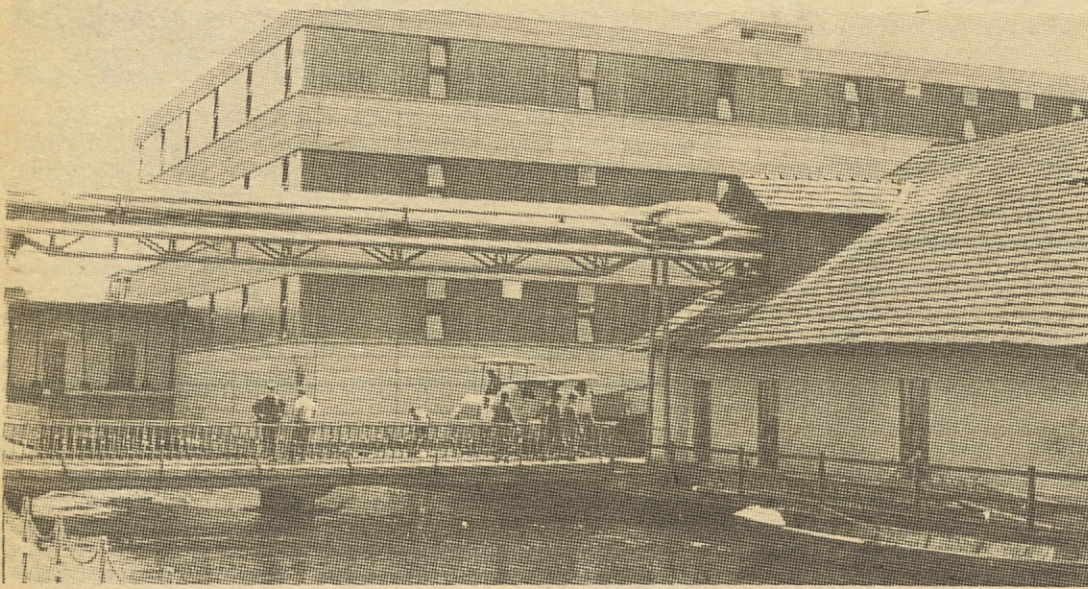
Kakor so Sladkogorci doslej kupovali le stroje, tehnologijo in tržišče pa so osvajali sami, tako mislijo delati tudi vnaprej. Ni jih strah, saj je najtežje, to je osvojitve proizvodnje ter afirmacija doma in na tujem, že za njimi. Se naprej bodo razširjali zmogljivosti proizvodnje papirja in se zavzemali predvsem za povečanje količine in števila konfekcijskih izdelkov. Možnosti za prodajo so tudi doma vsako leto večje. Potrošnja higienskih papirjev je namreč pri nas, če se primerjamo z razvitejšimi deželami, za sedaj kar za nekajkrat manjša. Porast v zadnjih letih pa kaže, da gremo hitro za njimi. Z vedno večjim življenjskim standardom raste tudi potreba po proizvodih, ki jih proizvajajo Sladkogorci. Zato so načrti kolektiva Sladkogorske za razvoj tovarne in povčanje proizvodnje grajeni na realnih osnovah. Do leta 1980 načrtujejo proizvodnjo 70.000 ton papirja in 50.000 ton konfekcijskih izdelkov in to s 1500 zaposlenimi.

V komandni sobi z nešteti instrumenti je nazorno prikazan potek celotne proizvodnje. Vsak zastoj na kateremkoli stroju se glavnemu kontrolorju pokaže na diagramu. Na ta način lahko kontrolira in sinhronizira celotno proizvodnjo.

Konfekcijskih izdelkov proizvaja Sladkogorska vsako leto več. Od vseh vrst toaletnih papirjev, serviet, žepnih robcev do raznih vrst brisač, otroških plenjc itd. katerih skupna letna proizvodnja presega 25.000 ton.

Nova proizvodna hala, ki so jo pravkar dogradili, je troetažna. Vsaka etaža pa je velika toliko, kot normalno nogometno igrišče. V pritličju obratujeta dva papirna stroja, v nadstropjih pa je predvsem konfekcija in pa skladišča gotovih izdelkov.